

ÇAY
DURUM VE TAHMİN : 2006/2007

Dr. Ayşen KARAKAŞ
Nahide GÜNLER

Mayıs 2007
ANKARA

İÇİNDEKİLER	i
TABLolar VE ŞEKİLLER	ii
ÖZET	iii
BAŞLICA GELİŞMELER	
Durum: 2004-2005	
Tahmin/Öngörü:2006-2007	
<i>DÜNYADA DURUM: 2004-2005</i>	1
Çay Üretimi Yükseldi.....	1
Çay Fiyatları Yükselmektedir.....	2
Arz ve Kullanım Arttı.....	3
Çay Ticareti Arttı.....	3
<i>DÜNYADA TAHMİN ÖNGÖRÜ: 2006-2007</i>	5
Çay Üretiminde Artış Öngörülmektedir.....	5
Çay Ticaretinde Artış Öngörülmektedir.....	5
Çay Arzında ve Kullanımında Artış Öngörülmektedir.....	6
<i>TÜRKİYE'DE DURUM: 2004-2005</i>	6
Yaş Çay Alım Fiyatları Artmıştır.....	6
Kayıtlı Ekili Alan Değişmemiş, Verim ve Yaş Çay Üretimi Bir Miktar Artmıştır.....	6
Siyah Çay Üretimi Artmıştır.....	6
Siyah Çay Fiyatları Artmıştır.....	8
İhracat Miktarı Değişmemiştir.....	8
İthalat Artışı Düşüktür.....	8
Kaçak Çay Girişi Devam Etmektedir.....	8
Çay Tüketimi Artmıştır.....	8
Çay Stokları Azalmıştır.....	8
<i>TÜRKİYE'DE TAHMİN-ÖNGÖRÜ:2006-2007</i>	9
Yaş Çay Alım Fiyatlarında Artış Öngörülüyor.....	9
Ekili Alan, Verim, Yaş Çay Üretimi ve Siyah Çay Üretiminde Artış Öngörülüyor.....	9
Siyah Çay Fiyatlarında Artış Öngörülüyor.....	9
Türkiye'de Çay İthalat ve İhracat Miktarlarının Artması Öngörülüyor.....	9
Kaçak Çay Girişinin Devam Etmesi Bekleniyor.....	9
Çay Tüketiminin Artması Bekleniyor.....	9
Çay Stoklarının Artması Bekleniyor.....	10
EK TABLOLAR	11

İÇİNDEKİLER	i
TABLOLAR VE ŞEKİLLER	ii
ÖZET	iii
BAŞLICA GELİŞMELER	
Durum: 2004-2005	
Tahmin/Öngörü:2006-2007	
<i>DÜNYADA DURUM: 2004-2005</i>	1
Çay Üretimi Yükseldi.....	1
Çay Fiyatları Yükselmektedir.....	2
Arz ve Kullanım Arttı.....	3
Çay Ticareti Arttı.....	3
<i>DÜNYADA TAHMİN ÖNGÖRÜ: 2006-2007</i>	5
Çay Üretiminde Artış Öngörülmektedir.....	5
Çay Ticaretinde Artış Öngörülmektedir.....	5
Çay Arzında ve Kullanımında Artış Öngörülmektedir.....	6
<i>TÜRKİYE'DE DURUM: 2004-2005</i>	6
Yaş Çay Alım Fiyatları Artmıştır.....	6
Kayıtlı Ekili Alan Değişmemiş, Verim ve Yaş Çay Üretimi Bir Miktar Artmıştır.....	6
Siyah Çay Üretimi Artmıştır.....	6
Siyah Çay Fiyatları Artmıştır.....	8
İhracat Miktarı Değişmemiştir.....	8
İthalat Artışı Düşüktür.....	8
Kaçak Çay Girişi Devam Etmektedir.....	8
Çay Tüketimi Artmıştır.....	8
Çay Stokları Azalmıştır.....	8
<i>TÜRKİYE'DE TAHMİN-ÖNGÖRÜ:2006-2007</i>	9
Yaş Çay Alım Fiyatlarında Artış Öngörülüyor.....	9
Ekili Alan, Verim, Yaş Çay Üretimi ve Siyah Çay Üretiminde Artış Öngörülüyor.....	9
Siyah Çay Fiyatlarında Artış Öngörülüyor.....	9
Türkiye'de Çay İthalat ve İhracat Miktarlarının Artması Öngörülüyor.....	9
Kaçak Çay Girişinin Devam Etmesi Bekleniyor.....	9
Çay Tüketiminin Artması Bekleniyor.....	9
Çay Stoklarının Artması Bekleniyor.....	10
EK TABLOLAR	11

TABLolar

Tablo	1- Dünyada Siyah Çay Arz ve Kullanımı (2004-2007).....	1
Tablo	2- Dünya Çay Borsalarında Ortalama Fiyatlar (2003-2006).....	3
Tablo	3- Türkiye’de Siyah Çay Arz ve Kullanımı (2004-2007).....	7
Ek Tablo	1- (a) Dünya Çay Arz, Kullanım ve Ticareti (2004).....	12
	(b) Dünya Çay Arz, Kullanım ve Ticareti (2005).....	13
	(c) Dünya Çay Arz, Kullanım ve Ticareti (2006).....	14
	(d) Dünya Çay Arz, Kullanım ve Ticareti (2007).....	15
Ek Tablo	2- Ülkeler İtibarıyla Çay Tarım Alanları (2000-2005).....	16
Ek Tablo	3- Ülkeler İtibarıyla Çay Üretimi (2000-2005).....	17
Ek Tablo	4- Çay Borsalarında Aylar İtibarıyla Ortalama Fiyatlar (2003-2006).....	18
Ek Tablo	5- Önemli Ülkelerin Çay İhracatı (2003-2004).....	19
Ek Tablo	6- Önemli Ülkelerin Çay İthalatı (2003-2004).....	20
Ek Tablo	7- Türkiye Çay Üretimi (1995-2005).....	21
Ek Tablo	8- Türkiye’de Yaş Çay Yaprağı Alım Fiyatları (1985-2006).....	22
Ek Tablo	9- Çaykur’un Çay Satış Miktarı, Bedel ve Birim Satış Fiyatı (2003-2006).....	23
Ek Tablo	10- Türkiye’nin Çay İhracatı (2003-2006).....	24
Ek Tablo	11- Türkiye’nin Çay İthalatı (2003-2006).....	25

ŞEKİLLER

Şekil 1-Dünya Çay Tarım Alanları (2005).....	1
Şekil 2-Dünya Çay Üretimi (2005).....	2
Şekil 3-Dünya Çay Fiyatları.....	2
Şekil 4-Dünya Çay İhracatı (2004).....	4
Şekil 5-Dünya Çay İthalatı (2004).....	4
Şekil 6-Türkiye de Siyah Çay Üretimi.....	7

ÖZET

Dünyada Durum: 2004-2005

- Dünya çay üretimi 2004 yılında 3.359.097 ton iken, 2005 yılında % 2.3 artarak 3.436.180 ton olarak gerçekleşmiştir.
- Dünya çay fiyatları 2003 yılından itibaren artma eğilimindedir. Ortalama dünya çay fiyatları 2004 yılında 1,68 \$/kg , 2005 yılında 1,65 \$/kg olarak gerçekleşmiştir.
- Üretim artışına paralel toplam arz ve toplam kullanım değerleri artmıştır.
- Dünya çay ithalatı artmıştır. 2004 yılında 1.404.308 ton olan çay ithalatı, 2005 yılında %1,2 artarak, 1.421.160 ton olarak gerçekleşmiştir. Dünya çay ihracatı artmıştır. 2004 yılında 1.613.633 ton olan çay ihracatı, 2005 yılında %1,4 artarak 1.636.224 ton olarak gerçekleşmiştir.

Dünyada Tahmin-Öngörü: 2006-2007

- Dünya çay üretiminde yıllık %1,7'lik artış öngörülmektedir. 2006 yılı dünya çay üretiminin 3.494.595 ton, 2007 yılı üretiminin ise 3.554.003 ton olması beklenmektedir.
- Dünya çay ticaretinde artış öngörülmektedir. 2006 yılında dünya çay ithalatının 1.438.213 ton, 2007 yılında 1.455.471 ton olması beklenmektedir.
- Dünya çay ihracatının 2006 yılında 1.659.131 ton, 2007 yılında 1.682.359 ton olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Dünya çay fiyatları 2006 yılında ortalama 1,87 \$/kg olmuştur. 2007 yılında artması öngörülmektedir.

Türkiye'de Durum: 2004-2005

- Yaş çay alım fiyatları artmıştır. Artış oranları 2004 %15, 2005 yılında %12 olmuştur.
- Ekili alan değişmemiş, verim ve üretim bir miktar artmıştır. Doğu Karadeniz Bölgesinde 767.000 dekar alanda çay tarımı yapılmaktadır.
- Siyah çay üretimi artmıştır. Üretim 2004 yılında 200.253 ton, 2005 yılında ise 216.178 ton'dur.
- Siyah çay fiyatları artmıştır. Çaykur'un ortalama birim satış fiyatı 2004 yılında 5,14 YTL/Kg, 2005 yılında ise 6,46 YTL/Kg., olarak gerçekleşmiştir.
- 2004 yılında ihraç edilen çayın birim fiyatı ortalama 1,16 \$/kg, 2005 yılında ise 1,22 \$ /kg olmuştur.
- Türkiye de çay ithalatında %145 oranında gümrük vergisi alınmaktadır ve ithalat miktarı düşük seviyededir. İthal edilen çayın birim fiyatı 2004 yılında ortalama 1,81 \$/Kg, 2005 yılında ise 1,94 \$/Kg olmuştur.
- Türkiye'ye 30.000 ton civarında kaçak çay girişinin olduğu tahmin edilmektedir.
- Kişi başına çay tüketiminin ortalama 3,8 kg/yıl seviyesine ulaştığı görülmekle birlikte, özel sektör stokları sağlıklı belirlenemediği için, kişi başına tüketim seviyesinin 3 kg düzeyinde olduğu kabul edilmektedir.

Türkiye'de Tahmin: 2006-2007

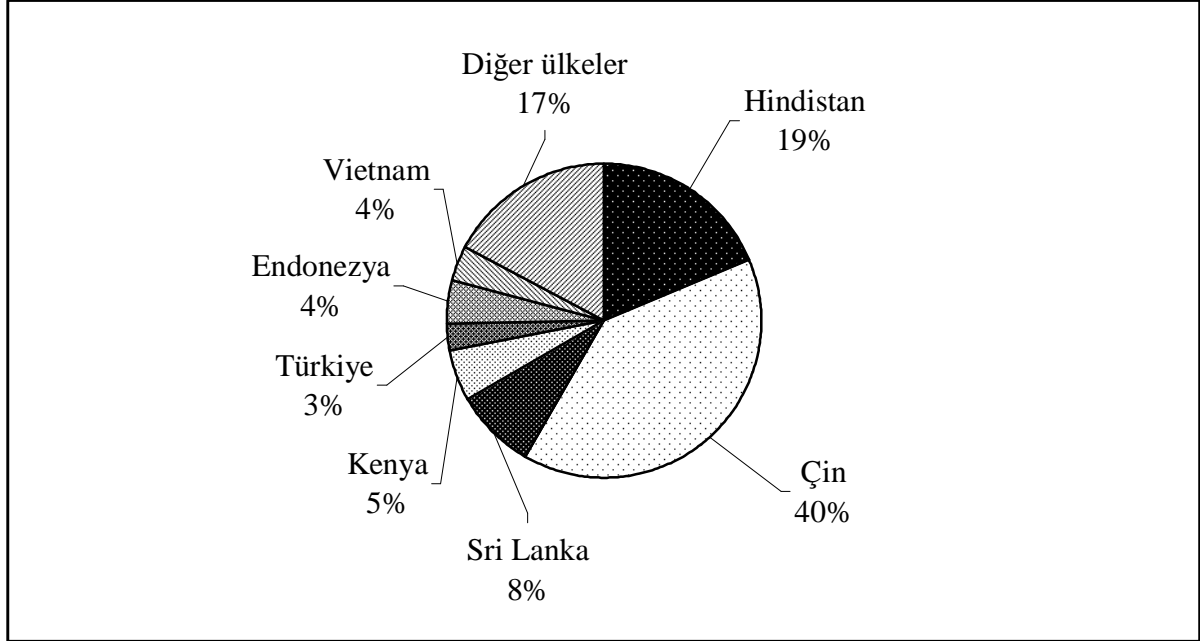
- Yaş Çay alım fiyatlarında artış öngörülmüyor. Ekili alan, verim, yaş çay üretimi ve siyah çay üretiminde önemli değişim öngörülüyor
- Siyah çay fiyatlarında artış öngörülüyor.
- Türkiye'de çay ihracat ve ithalat miktarlarının artması öngörülüyor.
- Sınır kapılarında yeni tedbirler alınmaması halinde kaçak çay girişinin devam etmesi bekleniyor.
- Çay tüketiminin artması bekleniyor.

DÜNYADA DURUM: 2004-2005 :**Çay üretimi yükseldi.**

FAO (Dünya Gıda ve Tarım Organizasyonu)'nun 2005 yılı verilerine göre dünyada çay yetiştiriciliği yapılan toplam alan 2.670.230 hektardır. Toplam alanın %40'ı Çin'de, %19'u

Hindistan'da, %8'i Sri Lanka'da, %5'i Kenya'da bulunmaktadır (Ek Tablo 2 ve Şekil 1). 2000-2005 yılları arasında dünya toplam çay tarım alanında artış oranı % 1,1'dir.

Şekil 1-Dünya Çay Tarım Alanları (2005)**Figure 1-World Tea Plantation Area**

FAO'nun 2006 yılı verilerine göre; 2004 yılında 3.359.079 ton olan dünya çay üretimi, 2005

yılında % 2,3 artarak 3.436.180 ton'a yükselmiştir (Ek Tablo 3 ve Tablo 1).

Tablo 1-Dünyada Siyah Çay Arz ve Kullanımı: 2004-2007**Table 1- World Tea Supply and Use:2004-2007**

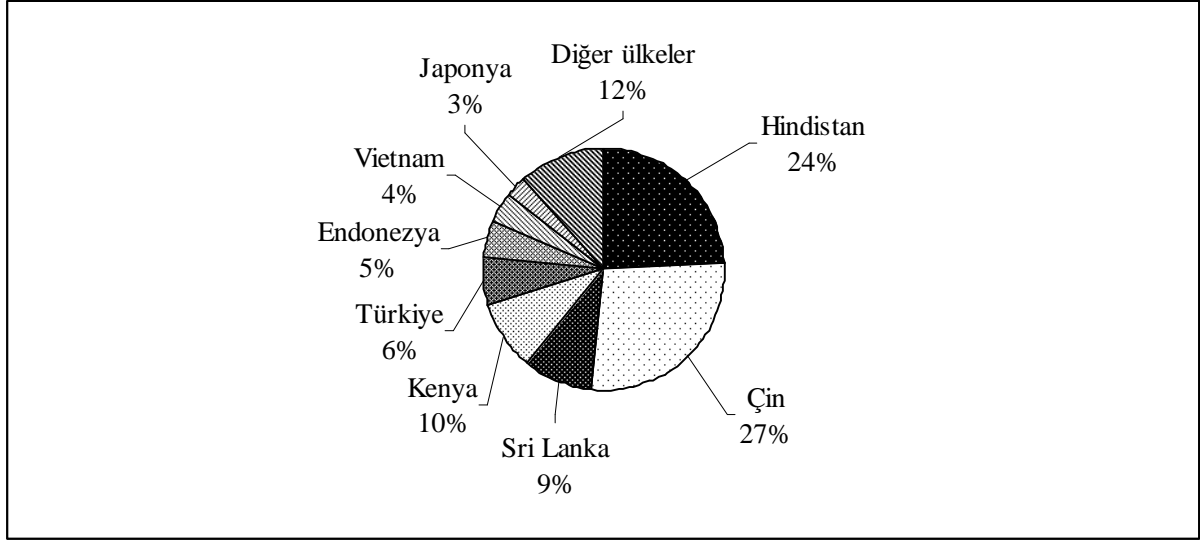
	2004	2005	2006 Tahmin Estimated	2007 Projeksiyon Projected	
					ton
ARZ					SUPPLY
Net üretim	3.359.097	3.436.180	3.494.595	3.554.003	Net Production
İthalat	1.404.308	1.421.160	1.438.213	1.455.471	Imports
Toplam arz	3.359.097	3.436.180	3.494.595	3.554.003	Total supply
KULLANIM					DISAPPEARANCE
Yurt içi kullanım	3.359.097	3.436.180	3.494.595	1.871.635	Domestic use
İhracat	1.613.633	1.636.233	1.659.131	1.682.359	Exports
Toplam kullanım	3.359.097	3.436.180	3.494.595	3.554.003	Total disappearance

Kaynak: Ek Tablo 1(a),(b), (c),(d)

Source: Appendix Table 1(a),(b),(c),(d)

Dünya çay üretiminin yaklaşık % 80'ini gerçekleştiren Çin, Hindistan, Sri Lanka, Kenya, Endonezya, Türkiye ve Vietnam'ın 2005 yılı çay üretimleri 2004 yılına göre artış göstermiştir. Artış oranları; Çin'de % 9,9 Endonezya'da %7,9 Türkiye'de %7,9 Hindistan'da %3,9 Sri Lanka'da %2,1 Kenya'da % 1,1'dir. Japonya ve Vietnam üretim artışı görülen diğer önemli çay üreticisi ülkelerdir. Dünya çay üretiminin %27'sini Çin,

%24'ünü Hindistan, %10'nunu Kenya, %9'nu Sri Lanka, %6'sını Türkiye, % 5'ini Endonezya, %4'nü Vietnam, %3'ünü Japonya gerçekleştirmektedir (Ek Tablo 3 ve Şekil 2). Dünya çay üretiminin % 70'i Siyah, % 23'ü Yeşil, % 7'si ise Oolong çay, Öz çay (Instant tea), Beyaz çay (White tea) ve diğer çay çeşitlerinden oluşmaktadır.

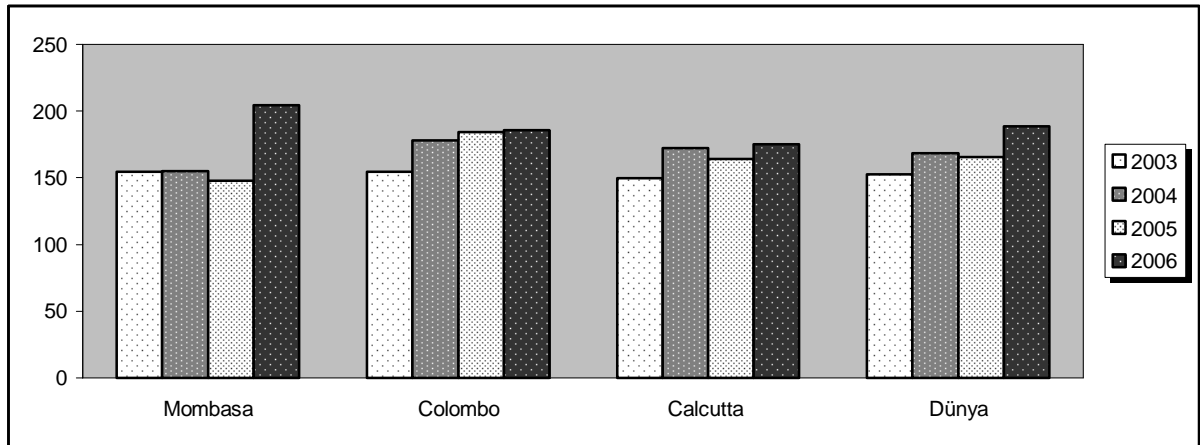

Şekil 2-Dünya Çay Üretimi (2005)
Figure 2- World Tea Production

Çay fiyatları yükselmektedir

Dünya çay fiyatları yükselme eğilimindedir. 1998 yılında en yüksek seviyesine (2,02 \$/kg) ulaşan dünya çay fiyatları, bu yıldan sonra düşme eğilimine girerek 2002 yılında 1,48 \$/kg

seviyesine inmiştir. 2003 yılından itibaren de tekrar göreceli olarak yükselmeye başlamıştır (Ek Tablo 4 ve Şekil 3). 2005 yılında 1,65 \$/kg seviyesinde olan fiyatlar, 2006 yılında 1,87 \$/kg seviyesine ulaşmıştır.

Şekil 3- Dünya Çay Fiyatları
Figure 3-World Tea Prices

Dünyada üretilen çayın %30-35'i çay borsalarında işlem görmekte olup, dünya çay fiyatlarının oluşumunda etkili 11 adet çay borsası bulunmaktadır. Dünya Bankası, çay fiyatı ile ilgili değerlendirmelerinde, 3 çay borsasını fiyat indikatörü olarak belirlemiştir. Bu borsalar; Mombasa (Kenya-Mombasa), Kolombo (Sri Lanka-Colombo) ve Kalkuta'dır (Hindistan-Calcutta). Sri Lanka'da üretilen çayın %90-95'i Kolombo Borsası'nda, Kenya'da üretilen çayın %70'i Mombasa Borsası'nda, Hindistan'da üretilen çayın %50'si bu ülkede bulunan 6 çay borsasında işlem görmektedir. Çin'de üretilen çaylar ise genellikle Guangzho'da oluşturulan halk pazarlarında satılmaktadır.

Mombasa Çay Borsası'nda çay fiyatları 2004 yılında 1,55 \$/kg iken, 2005 yılında 1'48 \$/kg'a düşmüş, 2006 yılında ise 1,95 \$/kg'a yükselmiştir. Kolombo Çay Borsası'nda 2004 de 1,78 \$/kg olan çay fiyatı, 2005 yılında 1,84 \$/kg'a yükselmiş, 2006 yılında 2005 yılındaki fiyat seviyesini yakalamış ve küçük bir artış ile 1,91 \$/kg'a ulaşmıştır. Kalkuta Çay Borsası'nda 2004 yılında 1,72 \$/kg seviyesinde olan çay fiyatları, 2005 yılında 1,64 \$/kg seviyesine yükselmiş, 2006 yılında önemli bir artış kaydederek 1,76 \$/kg seviyesine ulaşmıştır (Tablo 1, Ek Tablo 4).

Tablo 2-Dünya Çay Borsaları Ortalama Fiyatlar \$/kg
Table 2-Average Prices of World Tea Auctions \$/kg

	2003	2004	2005	2006
Mombasa	1,54	1,55	1,48	1,95
Colombo	1,54	1,78	1,84	1,91
Calcutta	1,5	1,72	1,64	1,76
Dünya	1,53	1,68	1,65	1,87

Kaynak: Ek Tablo 4

Source: Appendix Table 4

Arz ve kullanım arttı

Dünya çay stoklarının çok fazla değişmeden kaldığı varsayımından dolayı, yapılan hesaplamalarda stok miktarı dikkate alınmamıştır. Üretim artışına paralel, toplam arz ve toplam kullanım değerlerinin arttığı görülmektedir. 2004 yılında 3.359.097 ton olan toplam arz, 2005 yılında 3.436.180 ton'a yükselmiştir. Artış oranı % 2,3'dür. Stok miktarı dikkate alınmadığı için, toplam kullanım değeri de toplam arza eşit olmaktadır. Aynı şekilde,

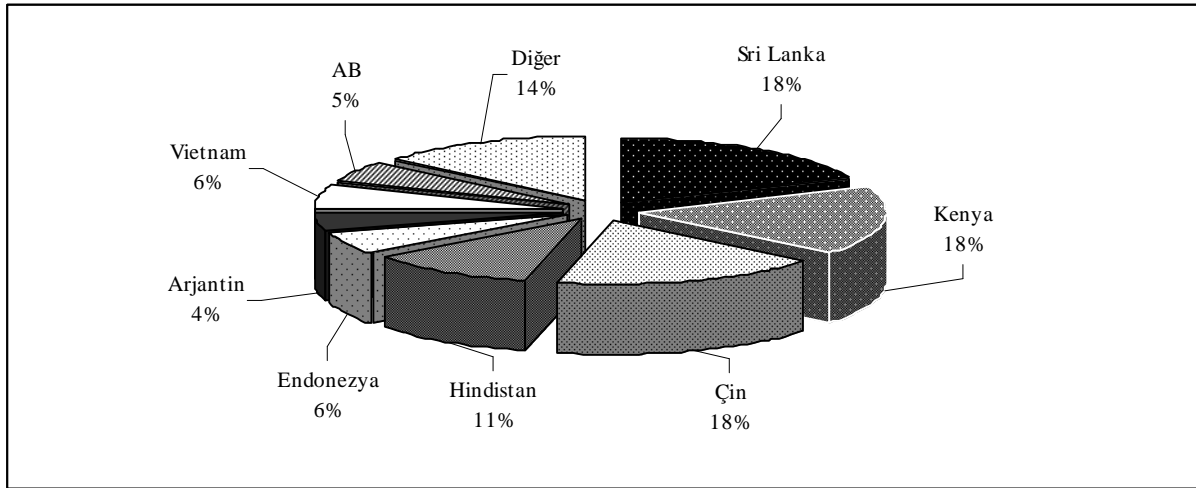
toplam arzdeki artış oranı (%2,3), ihracatta ki artış oranından (%1,4) daha fazla olduğu için, yurt içi kullanım miktarı giderek artmaktadır. 2004 yılında yurt içi kullanım miktarı 3.359.097 ton seviyesinde iken, 2005 yılında 3.436.180 tona yükselmiştir. (Tablo 1 ve Ek tablo 1 (a),(b)).

Siyah çayın %23'ü çay üreticisi olmayan, gelişmekte olan ülkelerde, %28'i gelişmiş ülkelerde, %49'u çay üreten ülkelerde tüketilmektedir. Kişi başına çay tüketiminin en yüksek olduğu ülkeler sırasıyla Türkiye, İngiltere, İrlanda, ABD, Rusya, Pakistan, Irak, Mısır ve Japonya'dır. Dünyada, CTC (Cut-Tear-Curly) ve Orthodox üretim yöntemleriyle çay üretilmektedir. Çay tüketim tercihleri ise, üretim yöntemlerine bağlı olarak ülkeden ülkeye ve bölgeler arasında farklılık gösterebilmektedir. Avrupa genel olarak CTC üretimi yapan Kenya ve Hindistan çaylarını tercih ederken, Ortadoğu bölgesi Orthodox üretimi yapan Sri Lanka çaylarını daha fazla tercih etmektedir.

Çay ticareti arttı

Dünya çay ihracatı ve ithalatı artmaktadır. FAO verilerine göre 1995-2004 yılları arasında, dünya çay ithalatı yıllık ortalama %1,2 ihracatı ise %1,4 oranında artmıştır. 2004 yılında 1.404.308 ton olan dünya çay ithalatı %1,2 artarak, 2005 yılında 1.421.160 tona, 2004 yılında 1.613.633 ton olan çay ihracatı da %1,4 artarak, 2005 yılında 1.636.224 tona ulaşmıştır (Tablo 1, Ek Tablo1(a) (b)).¹

¹ Bu raporda dünya çay verileri konusunda FAOSTAT web sayfasından ve F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly dergisinden yararlanılmıştır. 2005 yılına ait dünya toplam İthalat ve ihracat rakamları ile ilgili kesinleşmiş istatistik bilgilerin ise FAOSTAT web sayfasında bu araştırmanın yapıldığı tarihte yer almadığı tespit edilmiştir. Artış miktarları yıllık artış oranına göre belirlenmiştir.

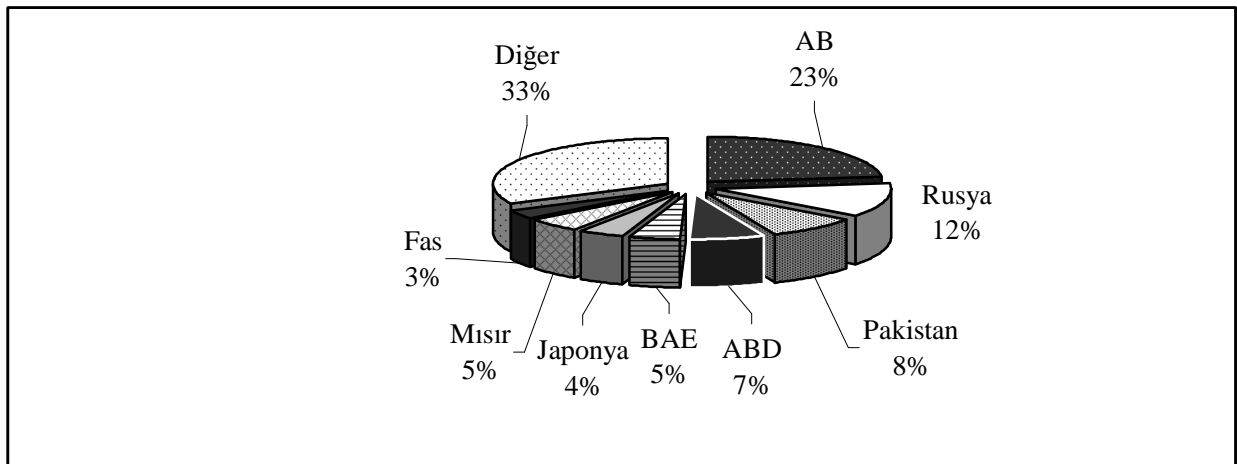
Şekil 4-Dünya Çay İhracatı (2004)
Figure 4-World Tea Export (2004)

Dünyada çay ihraç eden en önemli ülkeler Sri Lanka, Kenya, Çin, Hindistan, Endonezya, Vietnam ve Avrupa Birliği'dir. Bu ülkeler 2004 yılında toplam çay ihracatının % 76,3'ünü gerçekleştirmiştir. 2004 yılında Sri Lanka 299 bin ton (%18), Kenya 284 bin ton (%18), Çin 283 bin ton (%18), Hindistan 175 bin ton (%11), Endonezya 99 bin ton ve Vietnam 99 bin ton (%6) çay ihraç etmişlerdir (Ek Tablo 1 (a), (Şekil 4). 2004 yılında Sri Lanka 2,45 \$/kg, Kenya 1,63 \$/kg, Çin 1,61 \$/kg, Hindistan 2,16 \$/kg, Endonezya 1,18 \$/kg, Vietnam 0,96 \$/kg dan çay ihraç ederken, Re-export yapan ülkelere İngiltere 9,08 \$/kg, Almanya 6,09 \$/kg, Belçika 8,10 \$/kg, Birleşik Arap Emirlikleri 2,94 \$/kg'dan çay ihraç etmiştir (Ek tablo 5).

Dünyada çay ithal eden en önemli ülkeler ise Avrupa Birliği, Rusya, Pakistan, Amerika Birleşik Devletleri, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri, Japonya, Fas ve Kanada'dır. Bu

ülkeler 2004 yılında toplam ithalatın %70,2'sini gerçekleştirmiştir. 2004 yılında Avrupa Birliği 325 bin ton (%23), Rusya 172 bin ton (%12), Pakistan 116 bin ton (%8), Amerika Birleşik Devletleri 99 bin ton (%7), Mısır 71 bin ton (%5), Birleşik Arap Emirlikleri 66 bin ton (%5), Japonya 56 bin ton (%4), Fas ise 46 bin ton (%3) çay ithal etmiştir (Ek Tablo 1 (a), (Şekil 5). 2004 yılında Rusya 1,70 \$/kg, İngiltere 1,87 \$/kg, Pakistan 1,64 \$/kg, Amerika Birleşik Devletleri 2,06 \$/kg, Birleşik Arap Emirlikleri 2,61 \$/kg, Japonya 3,44 \$/kg, Mısır 1,62 \$/kg, Fas 1,60 \$/kg, Kanada 5,24 \$/kg'dan çay ithal etmiştir (Ek Tablo 6).

Avrupa Birliği dünyada önemli bir çay ithalatçısı konumunda olmakla birlikte, aynı zamanda re-export yoluyla da çay ihraç etmektedir. İthal ettiği 324.706 ton çayın yaklaşık %25' ini ihraç etmektedir (Ek Tablo 5 ve 6, Şekil 4 ve 5).

Şekil 5-Dünya Çay İthalatı (2004)
Figure 5-World Tea Import (2004)

DÜNYADA TAHMİN VE ÖNGÖRÜ: 2006-2007

Çay üretiminde artış öngörülmektedir.

FAO, Dünya çay üretiminde 2014 yılına kadar yıllık %1,7 artış öngörmektedir. Bu öngörüye dayalı olarak, 2006 yılı dünya çay üretiminin 3.494.595 ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmekte, 2007 yılının üretimi ise 3.554.003 ton olarak öngörülmektedir (Tablo 1 ve Ek Tablo (c),(d)).

Dünya çay üretiminin %80'ni 8 ülke tarafından karşılanmaktadır. Bu ülkelerin 2006 üretim tahmin ve 2007 üretim öngörüsü hesabında, ülkelerin 1996-2005 yılları arasındaki yıllık üretim artış oranları kullanılmıştır. Bu çerçevede, 2006 ve 2007 yıllarında Çin'in yıllık üretim artış oranının %5,2 Hindistan'ın %2,2 Sri Lanka'nın %2,2 Kenya'nın %2,6 Endonezya'nın %0,3 Vietnam'ın %13,5 Türkiye'nin %7,9 Japonya'nın %1,3 olacağı tahmin edilmektedir (Ek Tablo 1(c) ve (d)).

Ülkelerin çay üretimlerindeki artış ve azalışlar birkaç faktörden etkilenmektedir. Son yıllarda, Çin ve Vietnam'daki yüksek üretim artışı büyük ölçüde, çay ihracat teşviklerinin uygulanmasından ve kırsal alanda yaşayanların gelir seviyesini yükseltmeye yönelik hükümet politikalarındaki değişikliklerden kaynaklanmaktadır. Bu politikaların devam etmesi halinde, bu ülkelerde yüksek oranlarda üretim artışı beklenmektedir. Kenya, Hindistan ve Sri Lanka'da iklim değişiklikleri üretim seviyesini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle, 2006 ve 2007 yıllarında bu ülkelerin son 10 yıllık üretim ortalamalarına göre bir yıllık üretim artış tahmini yapılmış ise de, iklim değişiklikleri nedeniyle üretimde azalışların da olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Japonya ve Endonezya'da ise son 10 yıllık verilere göre, üretim seviyesinde çok az değişiklik beklenmektedir. Türkiye'de ise son on yıllık ortalama yıllık üretim artışı %7,9'dur. Ancak 2006 yılında üretim miktarı, uygulanan budama programından dolayı % 8,0 oranında

azalmıştır. 2007 yılında ise üretim şartları değişmediği sürece üretimde artış beklenmemektedir.

Çay ticaretinde artış öngörülmektedir.

FAO'nun 2014 yılı projeksiyonunda, Dünya çay ithalatının yıllık %1,2 ihracatının ise yıllık %1,4 oranında artacağı öngörülmektedir. Bu öngörüler doğrultusunda 2006 yılında dünya çay ithalatının 1.438.213 ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmekte, 2007 yılı ithalatının ise 1.455.471 ton olacağı öngörülmektedir. Dünya çay ihracatının ise yine FAO tahminleri doğrultusunda, 2006 yılında 1.659.131 ton, 2007 yılında 1.682.359 ton olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir (Tablo 1, Ek Tablo 1 (c) ,(d)). Dünya çay fiyatları 2006 yılında ortalama 1,87 \$/kg olmuştur. Bir önceki yıla göre artış oranı %13,3'dür. Fiyatlar da ki artış eğiliminin 2007 yılında da devam edeceği öngörülmektedir.

Çay arzında ve kullanımında artış öngörülmektedir.

Dünya çay stoklarının değişmediği öngörüsü ile toplam arz, üretime bağlı olarak artmaya devam etmektedir. Çay tüketiminde artış beklenmektedir.

Çay bilindiği gibi dünya nüfusunun 2/3'ünün ulusal içeceği. Çayın sağlığa olan faydasının toplumlarda giderek önem kazanması neticesinde, ülkelerin geleneksel siyah ve yeşil çay tüketimine olan talepleri giderek artmaktadır. Dünyada içecek piyasasındaki genel tüketim eğilimi, gazlı ve kafeinli içeceklerden daha çok alkolsüz ve düşük kafeinli içeceklerle doğru değişmektedir. Bu nedenle çay piyasasında da tüketim şeklinin, son yıllarda özellikle yeşil çay, organik çay ve diğer çay çeşitleri olan buzlu çay (Ice tea), öz çay (Instant tea) ve aroma katkılı formlardaki çaylara doğru değişmekte olduğu kabul edilmektedir. Bu değişim ve dönüşüm, ülkelerin çay taleplerinin gelecekte de bir miktar artmasına ve farklılaşmasına yol açacaktır.

TÜRKİYE'DE DURUM 2004-2005

Yaş çay alım fiyatları artmıştır.

Türkiye'de yaş çay satın alma fiyatı yıllık enflasyon hedefleri doğrultusunda belirlendiği için, 2004-2006 yılları arasında artış göstermiştir. Artış oranları 2004 yılında %14,44 2005 yılında %13,59 olmuştur. Bir kg yaş çayın satın alma fiyatı 2004 yılında 46,0 Ykrş., 2005 yılında 51,5 Ykrş olmuştur. Bir kamu işletmesi olan Çaykur ürün alımlarını bu fiyattan yaparken, özel sektör işletmeleri bu fiyattan veya bu fiyata yakın bir fiyattan farklı alım politikaları ile satın alma işlemi yapmıştır. 2003 yılından itibaren yaş çay alımlarında çay üreticilerine Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından destekleme primi ödemesi yapılmaktadır. Çay üreticilerine 2004 yılında 1 kg yaş çay için 6,5 Ykrş., 2005 yılında 7 Ykrş., 2006 yılında 8 Ykrş prim ödemesi yapılmıştır (Ek Tablo 8).

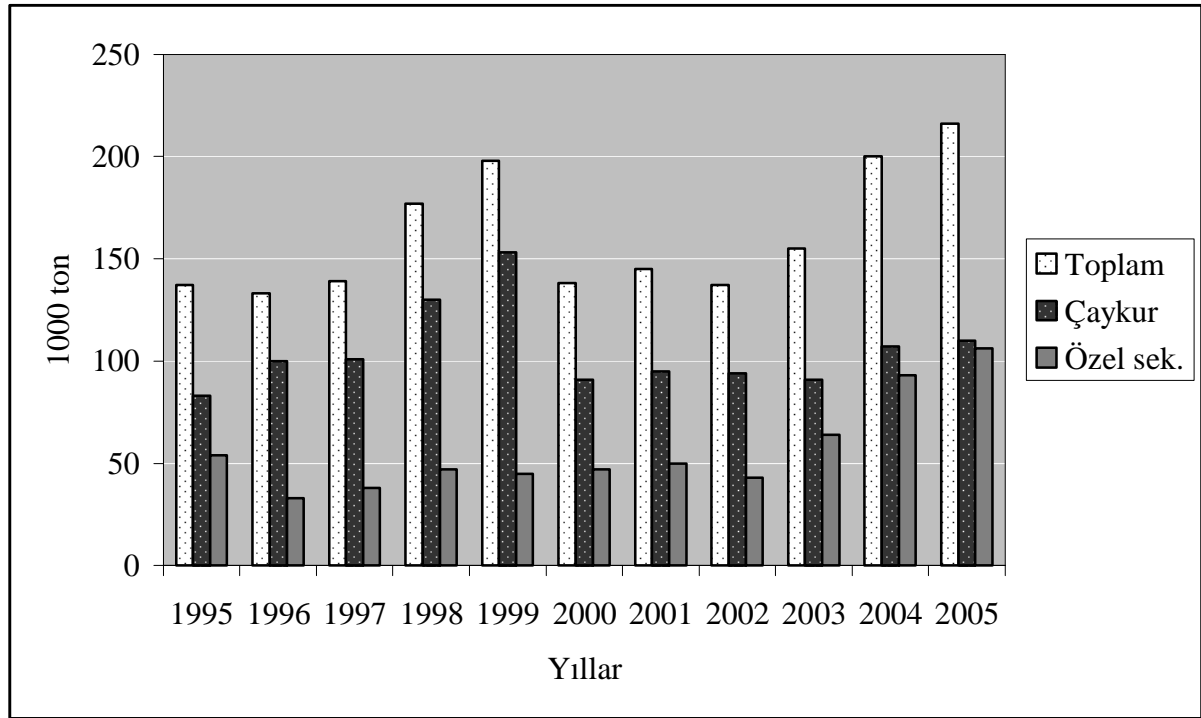
Kayıtlı ekili alan değişmemiş, verim ve yaş çay üretimi bir miktar artmıştır.

Çay tarım alanları Türkiye'nin Doğu Karadeniz Bölgesinde 5 ilde bulunmaktadır. 767 bin dekar çay tarım alanının %65'i Rize il sınırları içindedir. Toplam çay üretici sayısı 202 bin'dir. 2004 yılında 1.104 bin ton olan yaş çay üretimi 2005 yılında 1.194 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Bu artışın nedeni büyük ölçüde 2004 yılında çay bahçelerinde 1/5 oranında budama programının uygulanmamış olmasıdır. 1994 yılında başlatılan budama programı uygulaması, 2005 yılından itibaren 1/7 oranında uygulanmaya başlanmıştır. Budanan alandan doğacak ürün kaybının %70'i üreticilere tazminat olarak ödenmektedir. Bölgede 2004 yılında üretilen yaş çayın % 53,2'si Çaykur, % 46,8'i ise özel sektör işletmeleri tarafından satın alınmıştır.

Satın alınan yaş çay miktarı ve kayıtlı çay tarım alanları dikkate alındığında ortalama verim 2004 yılı için 1.434 kg/da., 2005 yılı için 1.556 kg/da'dır. Verimi etkileyen en önemli faktörler toplama standardı, bahçe bakımı, gübreleme, budama ve iklim şartlarıdır. Türkiye'de, 2003 yılından itibaren çay alımlarında, üreticilere kg başına prim ödemesi uygulaması, özel sektöre ait üretim verilerinin daha sağlıklı olarak kayıt altına alınmasını sağlamıştır.

Siyah çay üretimi artmıştır.

Türkiye'de çay işleme tesislerinin tamamı Doğu Karadeniz Bölgesinde bulunmaktadır. Fabrikalarda Orthodox-Rotervan yöntemi ile siyah çay üretilmektedir. Son 10 yılın siyah çay üretim verileri incelendiğinde, 1995-1999 yılları arasında artış, 2000-2002 yılları arasında azalış, 2003 yılından itibaren tekrar bir artış olduğu görülmektedir (Şekil 6). 2004 yılında Siyah çayın % 53,5'i Çaykur, % 46,5'i ise özel sektör işletmeleri tarafından, 2005 yılında ise %50,9'u Çaykur, %49,1'i de özel sektör işletmeleri tarafından üretilmiştir. Çaykur'un 46, özel sektörün ise 200'ün üzerinde yaş çay işleme tesisi bulunmaktadır. Sektörde toplam siyah çay üretimi 2004 yılında 200.253 ton, 2005 yılında 216.178 ton'dur (Tablo 2, Ek Tablo 7). 2005 yılındaki ciddi üretim artışı, büyük oranda çay bahçelerinin 2004 yılında budanmaması ve iklim koşullarının elverişli olmasından kaynaklanmıştır. Ayrıca, prim uygulaması ile satın alınan ürünün kayıt altına alınması da üretim rakamlarının daha sağlıklı olmasını sağlamıştır. Türkiye'de yeşil çay üretimine Çaykur tarafından 2004 yılında başlanmıştır. Yıllık üretim 150-200 ton arasında değişmektedir.

Şekil 6-Türkiye Siyah Çay Üretimi
Figure 6-Turkey Tea Production

Tablo 3-Türkiye'de Siyah Çay Arz ve Kullanımı: 2004-2005-2006-2007
Summary Table 1- Turkey Tea Supply and Use:2004-2005-2006-2007

	2004	2005	2006 Tahmin Estimated	2007 Projeksiyon Projected	
Ton					
ARZ					SUPPLY
Net üretim	200.253	216.178	200.400	200.000	Net Production
İthalat	2.872	3.315	3.400	3.400	Imports
Başlangıç stokları	83.203	103.835	97.400	95.000	Beginning stock
Toplam arz /1	316.328	353.328	306.200	328.400	Total supply
KULLANIM					DISAPPEARANCE
Yurt içi kullanım	206.564	250.127	230.400	227.600	Domestic use
İhracat	5.929	5.769	5.800	5.800	Exports
Toplam kullanım	212.493	255.896	236.200	233.400	Total disappearance
Yıl sonu stokları	103.835	97.432	95.000	90.000	Ending stocks
Stok-kullanım oranı	48.80	38.07	40.22	37.70	Stock-use-ratio

Kaynak: Ek Tablo 1(a),(b),(c),(d)

Source: Appendix Table 1 (a),(b),(c),(d)

Siyah çay fiyatları artmıştır.

Türkiye’de siyah çay pazarının %60’ına sahip olan Çaykur’un, ortalama çay fiyatları 2004 yılından 2005 yılına %25,6 oranında artmıştır. Çaykur’un ortalama çay satış fiyatı 2004 yılında 5,14 YTL/Kg, 2005 yılında 6,46 YTL/Kg., olmuştur (Ek Tablo 9).

İhracat miktarı değişmemiştir.

Türkiye’nin çay ihracatı, bir kamu işletmesi olan Çaykur tarafından gerçekleştirilmektedir. Geçmiş yıllarda özel anlaşmalarla gerçekleştirilen çay ihracatı, son yıllarda artan oranlarda sürdürülememiştir. 2004 yılından 2005 yılına ihracat miktarında azalma olmuşken, fiyatta bir miktar yükselme gerçekleşmiştir. Bu çerçeveden bakıldığında, Türkiye’nin çay ihracatında önemli bir değişim görülmemektedir. 2004 yılında 5.929 ton olan ihracat 2005 yılında 5.769 ton olarak gerçekleşmiştir. İhracatta devletin uyguladığı herhangi bir özel teşvik programı bulunmamaktadır. 2004 yılında ihraç edilen çayın birim fiyatı ortalama 1,16 \$/Kg iken, 2005 yılında hafif bir artış ile 1,22 \$/Kg olmuştur (Ek Tablo 10).

İthalat artışı düşüktür.

Türkiye çay ithalatında %145 oranında gümrük vergisi uygulamaktadır. Yıllık toplam çay ithalatı 2004 yılında 2.872 ton, 2005 yılında 3.315 ton olarak gerçekleşmiştir. İthalatın düşük miktarlarda görülmesi yüksek gümrük vergisi uygulaması ile ilişkilidir. İthal edilen çayın birim fiyatı 2004 yılında ortalama 1,81 \$/Kg, 2005 yılında ise 1,94 \$/Kg olmuştur (Ek Tablo 11). Ayrıca, Türkiye’nin AB ile aldığı Gümrük Birliği Kararı neticesinde, 1996 yılından itibaren, Türkiye tarafından, çay ithalatında AB ülkelerine % 45 gümrük vergisi ile yıllık 200 ton’luk tarife kontenjanı tanınmıştır. Bu kontenjan özel sektör firmaları tarafından kullanılmaktadır.

Kaçak çay girişi devam etmektedir.

Türkiye de çay ithalatında uygulanan gümrük vergisinin yüksek olması nedeniyle çeşitli yollardan piyasaya kaçak çay girişi olduğu tahmin edilmektedir. Çeşitli kaynaklarda, Sri Lanka’nın Türkiye’ye önemli miktarlarda çay ihraç ettiğine dair istatistik bilgiler yer almaktadır. Örneğin; F.O.Lichts World Tea Markets Monthly Ekim - 2006 sayısında, Sri Lanka’nın Türkiye’ye 2004 yılında 25.789 ton, 2005 yılında ise 17.241 ton çay ihraç ettiği

belirtilmektedir. Diğer yandan, Türkiye’nin Güney Doğu ve Doğu Anadolu bölgesine İran, Sri Lanka ve Vietnam kökenli çayların kaçak olarak girdiği ve miktarın yaklaşık 30.000 ton’lara ulaştığı sektör temsilcileri tarafından ifade edilmektedir. Bu çalışmada, 2004 ve 2005 yıllarının toplam arz ve yurt içi kullanım hesabında, sözü edilen miktarda ki kaçak çay dikkate alınmıştır.

Çay tüketimi artmıştır.

Türkiye’de çay tüketimi hızla artmaktadır. Çay içici aktif nüfusun 60 milyon kişi olduğu varsayımıyla, kişi başına yıllık tüketim son beş yıllık tüketim değerleri ortalamasına göre yaklaşık 3 kg seviyesinde oluşmaktadır. Türkiye’de siyah çay geleneksel olarak demlenerek tüketilmektedir. Son yıllarda demlik poşeti, süzen poşet (tea bag), yeşil çay, buzlu çay, öz çay (instant tea) gibi çay çeşitlerinin tüketimi de giderek artmaktadır. (Ek Tablo 1(a)(b)ve 7, Tablo 2).

Çay stokları azalmıştır.

Çaykur stokları 2003 yılı sonunda 83.203 ton iken, 2004 yılı sonunda 73.835 tona düşmüştür. Önceki yıllarda stoksuz faaliyet gösteren özel sektör işletmelerinde ise, 2004 yılından itibaren, üretim artışına bağlı olarak, önemli miktarda çay stokunun oluştuğu tahmin edilmektedir. Bu raporda, sektör temsilcilerinin yaklaşımı dikkate alınarak, özel sektör stok miktarı 30.000 ton olarak dikkate alınmıştır. Bunun sonucu olarak, Türkiye’nin 2004 yılı sonunda 103.835 ton olan toplam çay stokunun, 2005 yılı sonunda 97.432 ton’a, Stok kullanım oranının ise % 48,8’ den, % 38,1’e düştüğü görülmektedir (Ek tablo 1(a) (b) ve 7, Tablo 2).

TÜRKİYE'DE TAHMİN VE ÖNGÖRÜ 2006-2007

Yaş çay alım fiyatlarında artış öngörülüyor.

Türkiye de çay üretiminin ihracata yönelik olmaması nedeniyle, çay alım fiyatı belirlenmesinde uzun yıllardır üretici ülkelerin yaş çay alım fiyatları göz önünde bulundurulmamaktadır. Çaykur'un belirlediği alım fiyatı, özel sektör piyasasındaki çay alım fiyatının oluşmasında da etkili olmaktadır. Türkiye de çay fiyatları yıllık enflasyon hedefleri ve maliyetler doğrultusunda belirlenmektedir. Bu nedenle, 2007 yılında Maliye Bakanlığı'nın 7.8 olarak belirlediği Yeniden Değerleme Oranı göz önünde bulundurulurken yapılacak olan tespit, 2007 yılı çay alım fiyatının 2006'ya göre bir miktar artacağı öngörülmektedir.

Ekili alan, verim, yaş çay üretimi ve siyah çay üretiminde artış öngörülüyor.

Türkiye'nin çay tarım alanları ekolojik olarak doğal sınırlarına ulaşmıştır. Bu nedenle yeni üretim alanı artışı beklenmemektedir. Yaş çay üretim artışı ve azalışına neden olabilecek temel faktörler ise iklim değişiklikleri ve tarımsal teknik tedbirlerin uygulanma düzeyi ve şekli, arazilerin çay tarımı dışı amaçlı olarak kullanılmasıdır. Budama uygulamasının devam etmesi ve iklim şartlarının da elverişli olması halinde üretim seviyesinde önemli bir değişim beklenmemektedir. 2005 yılında budama programının yeniden başlatılması nedeniyle 2006 yaş çay üretiminde %8 oranında bir düşüş gerçekleşmiştir. 2006 yılında 1.100.000 ton civarında gerçekleşeceği tahmin edilen yaş çay üretim seviyesinin 2007 yılında da 1.100.000 ton seviyesini koruyacağı öngörülmektedir. Siyah çay üretiminin de yaş çay üretimine bağlı olarak 2007 yılında 200.000 ton olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. Ayrıca, Çaykur tarafından başlatılan Yeşil çay üretiminin 2007 de mevcut seviyesini koruyarak devam edeceği öngörülmektedir (Ek tablo 1 (c),(d) ve Tablo 2).

Siyah çay fiyatlarında artış öngörülüyor.

Türkiye'de siyah çay fiyatlarında 2005 yılından 2006 yılına artış oranının % 13,3 olmuştur. 2006 yılında ortalama fiyatın 7,32 YTL civarında oluşacağı tahmin edilmiştir.

Yaş çay fiyatının enflasyon hedefleri ve maliyetler doğrultusunda belirlenmiş olması ve siyah çay üretim maliyetlerinde işçilik, enerji ve diğer maliyet unsurların da ki beklenen artışlar nedeniyle 2007 yılında da siyah çay satış fiyatlarında artış öngörülmektedir.

Türkiye'de çay ihracat ve ithalat miktarlarının artması öngörülüyor.

2006 yılının ilk yedi ayında gerçekleşen siyah çay ithalatı 2.394 ton'dur. Yıl sonu itibariyle 3.400 ton olacağı tahmin edilmektedir. Türkiye'de çaya uygulanan gümrük vergisinde (%145) 2007 yılı içinde de bir değişiklik olmayacağı varsayımıyla, ithalatın 2006 yılı seviyesinde kalacağı ve 3.400 ton olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. 2006 yılının ilk yedi ayında gerçekleşen siyah çay ihracatı 1.568 ton'dur. Yıl sonu itibariyle toplam ihracatın 5.790 ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Çay ihracatının teşvik edici herhangi bir yeni uygulama olmaması halinde, mevcut şartlara göre, 2007 yılında, ihracatın önceki yıl seviyesinde (5.790 ton/yıl) gerçekleşeceği öngörülmektedir (Ek Tablo 1 (c),(d) ve Tablo 2).

Kaçak çay girişinin devam etmesi bekleniyor.

Hükümet tarafından sınır kapılarında yeni tedbirler alınmaması halinde ve dünya çay piyasasında ki çay fiyatlarının, ülkemiz çay fiyatlarından daha düşük seviyede olması nedeniyle, Türkiye'ye kaçak çay girişinin devam etmesi bekleniyor.

Çay tüketiminin artması bekleniyor.

Sektörde son yıllarda gerçekleştirilen etkili pazarlama teknikleri, reklam ve promosyon kampanyaları ve diğer alkolsüz içecekler yanında çayın daha ucuz bir içecek olmasının da etkisi ile talebin giderek artacağı tahmin edilmektedir. 2004-2005 yıllarında oluşan tüketim seviyesinin 2006 ve 2007 yılında da korunacağı öngörülmektedir.

Çay stoklarının artması bekleniyor.

Çaykur'un çay stok miktarının 2006 yılı sonunda 65.000 tona, 2007 yılında ise 60.000 ton seviyesine düşeceği öngörülmektedir.⁹ Türkiye'nin toplam çay stokunun ise 2006 yılı sonunda 95.000 ton, 2007 yılı sonunda 90.000

ton olacağı öngörülmektedir. Ancak, kaçak çay girişine bağlı olarak, sektörde toplam arz artışının yurt içi tüketim artışından daha yüksek oluşması halinde stoklarda bir miktar artış olabileceği öngörülmektedir (Ek tablo 1 (c), (d) ve Tablo 2).

EK TABLOLAR

APPENDIX TABLES

Ek Tablo 1(a)-Dünya Çay Arz, Kullanım ve Ticareti (ton) 2004
Appendix Table 1(a)-World Tea Supply and Use (mt) 2004

	Arz			Toplam Arz 2/ Total Supply 2/	Kullanım		Toplam Kullanım Total Use	Bitiş Stokları Ending Stocks	Stok Kul. Oranı Stock/Use Ratio
	Başlangıç Stokları 1/ Beginnings Stocks/1	Üretim Production	İthalat Import		Yurt içi 2/ Domestic 2/	İhracat Exports			
Dünya		3.359.097	1.404.308	3.359.097	3.359.097	1.613.633	3.359.097		World Major Pro.and Exp.
1.Başlıca Üret. ve İhr.Ülk.									
Çin		855.192	21.908	877.100	594.457	282.643	877.100		China
Hindistan		892.960	31.061	924.021	749.293	174.728	924.021		India
SriLanka		308.089	7.750	315.839	16.930	298.909	315.839		Sri Lanka
Kenya		324.609	8.422	333.031	48.722	284.309	333.031		Kenya
Endonezya		158.800	3.924	162.724	64.152	98.572	162.724		Indonesia
Vietnam		97.000		97.000	2.000	95.000	97.000		Vietnam
2. Diğer Bazı Üretici Ülk.									Others
Türkiye	83.203	200.253	2.872	316.328	206.564	5.929	212.493	103.835	48.80 Turkey
Japonya		95.000	56.234	151.234	150.311	923	151.234		Japan
3.Başlıca İthalatçı Ülk.									Major Importers
AB (25)			324.706	324.706	242.414	82.292	324.706		EU (25)
Rusya			172.145	172.145	166.328	5.817	172.145		Rusia
Pakistan			119.967	119.967	119.829	138	119.967		Pakistan
Mısır			70.797	70.797	69.482	1.315	70.797		Egypt
ABD			99.484	99.484	93.608	5.876	99.484		USA
BAE			65.826	65.826	51.104	14.722	65.826		UAE
Kanada			18.835	18.835	16.093	2.742	18.835		Canada
Fas			45.670	45.670	45.491	179	45.670		Morocco

Kaynak: FAOSTAT Statistic Division, 28 Eylül 2006, F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly- September 2006,

Çaykur 2005 Faaliyet Raporu 60.sayfa, Tea Board of India, www.pureceylontea.com.<http://www.teaboard.or.ke/statistics.asp>

Source: FAOSTAT Statistic Division, 28 Eylül 2006, F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly- September 2006,

Çaykur 2005 Annual Report page 60, Tea Board of India, www.pureceylontea.com.<http://www.teaboard.or.ke/statistics.asp>

1/ 2004 yılında başlangıç stoku olarak Çaykur rakamı esas alınmıştır. Bitiş stoklarına özel sektör stoğu için 30.000 ton ilave edilmiştir.

2/Türkiye'de Toplam arz'a ve yurt içi kullanıma tahmini olarak 30.000 ton kaçak çay ilave edilmiştir.

Ek Tablo 1(b)-Dünya Çay Arz Kullanım ve Ticareti (ton) 2005
Appendix Table 1(b)-World Tea Supply and Use(mt) 2005

	Arz		Supply		Kullanım		Use	Toplam Kullanım Total Use	Bitiş Stokları Ending Stocks	Stok Kul. Oranı Stock Use Ratio
	Başlangıç Stokları 1/ Beginnings Stocks/1	Üretim	İthalat	Top. Arz 2/ T. Supply/ 2	Yurt içi 2/ Domestic 2/	İhracat Exports				
Dünya		3.436.180	1.421.160	3.436.180	3.436.180	1.636.224	3.436.180			World
1.Başlıca Üret. ve İhr.Ülk.										Major Pro.and Exp.
Çin		940.500	22.170	962.670	676.070	286.600	962.670			China
Hindistan		927.980	31.433	959.413	782.239	177.174	959.413			India
SriLanka		314.778	7.843	322.621	19.528	303.093	322.621			Sri Lanka
Kenya		328.498	8.523	337.021	48.732	288.289	337.021			Kenya
Endonezya		171.410	3.971	175.381	75.429	99.952	175.381			Indonesia
Vietnam		110.000		110.000	13.670	96.330	110.000			Vietnam
2. Diğer Bazı Üretici Ülk.										Others
Türkiye	103.835	216.178	3.315	353.328	250.127	5.769	255.896	97.432	38.07	Turkey
Japonya		100.000	56.908	156.908	155.972	936	156.908			Japan
3.Başlıca İthalatçı Ülk.										Major Importers
AB (25)		27	328.602	328.629	245.185	83.444	328.629			EU (25)
Rusya		1.350	174.210	175.560	169.662	5.898	175.560			Rusia
Pakistan			121.406	121.406	121.266	140	121.406			Pakistan
Mısır			71.646	71.646	70.313	1.333	71.646			Egypt
ABD			111.413	111.413	105.455	5.958	111.413			USA
BAE			66.616	66.616	48.646	17.970	66.616			UAE
Kanada			19.061	19.061	16.281	2.780	19.061			Canada
Fas			46.218	46.218	46.037	181	46.218			Morocco

Kaynak: FAOSTAT Statistic Division, 28 Eylül 2006, F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly- September 2006,
Çaykur 2005 Faaliyet Raporu 60.sayfa, Tea Board of India, www.pureceylontea.com.http://www.teaboard.or.ke/statistics.asp
Source: FAOSTAT Statistic Division, 28 Eylül 2006, F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly- September 2006,
Çaykur 2005 Annual Report page 60, Tea Board of India, www.pureceylontea.com.http://www.teaboard.or.ke/statistics.asp
1/ 2005 yılında, yıl sonu bitiş stoku hesabında özel sektör stokunun 30.000 ton olduğu varsayılmıştır.
2/ Türkiye'de Toplam arza ve yurt içi kullanıma tahmini olarak 30.000 ton kaçak çay ilave edilmiştir.

Ek Tablo 1 (c)-Dünya Çay Arz Kullanım ve Ticareti (ton) 2006
Appendix Table 1(c)-World Tea Supply and Use(mt) 2006

	Arz		Kullanım			Toplam Kullanım Total Use	Bitiş Stokları Ending Stocks	Stok Kul. Oran Stock Use Ratio	
	Başlangıç Stokları 1/ Beginnings Stocks/1	Supply Üretim	İthalat Import	Top. Arz 2/ T. Supply 2/	Yurt içi 2/ Domestic 2/				Use İhracat Exports
Dünya 3/ 1.Başlıca Üret. ve İhr.Ülk. 4/		3.494.595	1.438.213	3.494.595	3.494.595	1.659.131	3.494.595	World Major Pro&Exp.	
Çin		989.406	22.436	1.011.842	721.803	290.039	1.011.842	China	
Hindistan		948.395	31.810	980.205	800.905	179.300	980.205	India	
Sri Lanka		321.703	7.937	329.640	22.910	306.730	329.640	Sri Lanka	
Kenya		337.039	8.625	345.664	53.916	291.748	345.664	Kenya	
Endonezya		171.924	4.019	175.943	74.792	101.151	175.943	Indonesia	
Vietnam		124.850		124.850	27.004	97.846	124.850	Vietnam	
2. Diğer Bazı Üretici Ülk.4/								Others	
Türkiye 5/	97.400	200.400	3.400	331.200	230.400	5.800	236.200	95.000	40.22 Turkey
Japonya		101.300	57.591	158.891	157.944	947	158.891	Japan	
3.Başlıca İthalatçı Ülk.4/								Major Importers	
AB (25)		27	332.545	332.572	247.960	84.612	332.572	EU (25)	
Rusya		1.350	176.301	177.651	171.670	5.981	177.651	Rusia	
Pakistan			122.863	122.863	122.721	142	122.863	Pakistan	
Mısır			72.506	72.506	71.154	1.352	72.506	Egypt	
ABD			112.750	112.750	106.709	6.041	112.750	USA	
BAE			67.415	67.415	49.194	18.222	67.415	UAE	
Kanada			19.290	19.290	16.471	2.819	19.290	Canada	
Fas			46.773	46.773	46.589	184	46.773	Morocco	

Kaynak: FAO STAT Statistic Division, 28 Eylül 2006, F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly- September 2006,

Çaykur 2005 Faaliyet Raporu 60.sayfa, Tea Board of India, www.pureceylontea.com,<http://www.teaboard.or.ke/statistics.asp>

Source: FAO STAT Statistic Division, 28 Eylül 2006, F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly- September 2006,

Çaykur 2005 Annual Report page 60, Tea Board of India, www.pureceylontea.com,<http://www.teaboard.or.ke/statistics.asp>

1/ 2005 yılında, yıl sonu bitiş stoku hesabında, özel sektör stokunun 30.000 ton olduğu varsayılmıştır.

2/ Türkiye Top.arz ve Yurt İçi Kullanım tahmin hesabında ülkeye 30.000 ton kaçak çay girdiği de varsayılmıştır.

3/Dünya çay üretimi,ithalatı ve ihracatı tahminlerinde FAO'nun 2014 yılına kadar öngördüğü yüzdeler kullanılmıştır.Üretim için %1.7, ithalat %1.2 ihracat %1.4'dür.

4/Ülkelerin çay üretimi tahminlerinde 1996-2005 yılları arasındaki yıllık üretim artış oranları, ithalat ve ihracatta FAO oranları kullanılmıştır.

5/Türkiye 2006 ithalat ve ihracat rakamlarında 2000-2005 yılları arasında gerçekleşen ithalat ve ihracat miktarı ortalamaları esas alınmıştır.

Ek Tablo 1(d)-Dünya Çay Arz Kullanım ve Ticareti (ton) (2007)
Appendix Table 1(d)-World Tea Supply and Use(mt) 2007

	Arz		Kullanım			Toplam Kullanım Total Use	Bitiş Stokları Ending Stocks	Stok Kul. Oranı Stock/Use Ratio	
	Başlangıç Stokları 1/ Beginnings Stocks/1	Üretim Production	İthalat Import	Top. Arz 2/ T.supply 2/	Yurt içi 2/ Domestic 2/				İhracat Exports
Dünya 3/		3.554.003	1.455.471	3.554.003	3.554.003	1.682.359	3.554.003		
1.Başlıca Üret. ve İhr.Ülk. 4/								World Major Pro.and Exp.	
Çin		1.043.823	22.436	1.066.259	776.220	290.039	1.066.259	China	
Hindistan		967.363	31.810	999.173	819.873	179.300	999.173	India	
SriLanka		326.850	7.937	334.787	28.057	306.730	334.787	Sri Lanka	
Kenya		345.465	8.625	354.090	62.342	291.748	354.090	Kenya	
Endonezya		173.987	4.019	178.006	76.855	101.151	178.006	Indonesia	
Vietnam		142.204		142.204	44.358	97.846	142.204	Vietnam	
2. Diğer Bazı Üretici Ülk.4/								Others	
Türkiye 5/	95.000	200.000	3.400	328.400	232.600	5.800	238.400	90.000	Turkey
Japonya		102.414	57.591	160.005	159.058	947	160.005	Japan	
3.Başlıca İthalatçı Ülk. 4/								Major Importers	
AB (25)		27	332.545	332.572	247.960	84.612	332.572	EU (25)	
Rusya		1.350	176.301	177.651	171.670	5.981	177.651	Rusia	
Pakistan			122.863	122.863	122.721	142	122.863	Pakistan	
Mısır			72.506	72.506	71.154	1.352	72.506	Egypt	
ABD			112.750	112.750	106.709	6.041	112.750	USA	
BAE			67.415	67.415	49.194	18.222	67.415	UAE	
Kanada			19.290	19.290	16.471	2.819	19.290	Canada	
Fas			46.773	46.773	46.589	184	46.773	Morocco	

Kaynak: FAOSTAT Statistic Division, 28 Eylül 2006, F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly- September 2006,

Çaykur 2005 Faaliyet Raporu 60.sayfa, Tea Board of India, www.pureceylontea.com,<http://www.teaboard.or.ke/statistics.asp>

Source: FAOSTAT Statistic Division, 28 Eylül 2006, F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly- September 2006,

Çaykur 2005 Annual Report page 60, Tea Board of India, www.pureceylontea.com,<http://www.teaboard.or.ke/statistics.asp>

1/ 2006 yılında, yıl sonu bitiş stoku hesabında özel sektör stokunun 30000 ton olduğu varsayılmıştır. 2/ Türkiye Toplam arz ve Yurt İçi Kullanım tahmin hesabında ülkeye 30.000 ton kaçak çay girdiği de varsayılmıştır. 3/Dünya çay üretimi,ithalatı ve ihracatı tahminlerinde FAO'nun 2014 yılına kadar öngördüğü oranlar kullanılmıştır.üretim için %1.7, ithalat %1.2 ihracat %1.4'dür. 4/Ülkelerin çay üretim tahminlerinde 1996-2006 yılları arasındaki yıllık üretim artış oranları,Kenya için 1995-2006 yılları ortalaması, ithalat ve ihracatta FAO oranları kullanılmıştır. 5/Türkiye'nin 2007 üretimi'nin 2006 yılı ile aynı seviyede olacağı öngörülmüş,İthalat ve İhracat rakamlarında 2000-2005 yılları arasında gerçekleşen ithalat ve ihracat miktarı ortalamaları esas alınmıştır.

Ek Tablo 2 - Ülkeler İtibariyle Çay Tarım Alanları (hektar)2000-2005
Appendix Table 2- Tea Areas by Countries (hektar) 2000-2005

ÜLKELER	2000	2001	2002	2003	2004	2005	PAY %	COUNTRIES
Hindistan	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000	18,72	India
Çin	898.012	905.662	913.100	943.400	988.462	1.058.500	39,64	China
Sri Lanka	188.970	188.970	210.620	210.620	210.620	221.970	8,31	Sri Lanka
Kenya	120.390	124.290	131.450	131.450	136.700	141.300	5,29	Kenya
Türkiye 1/	76.700	76.700	76.700	76.700	76.600	76.600	2,87	Turkey
Endonezya	121.200	115.416	115.803	116.200	116.200	116.200	4,35	Indonesia
Vietnam	70.300	80.000	98.000	86.000	92.400	97.700	3,66	Vietnam
Japonya	50.400	50.100	44.800	49.500	49.100	48.700	1,82	Japan
Arjantin	40.000	39.000	39.500	40.000	40.000	40.000	1,50	Argentina
Bangladeş	48.600	48.600	50.990	50.990	53.420	53.420	2,00	Bangladesh
İran	32.107	31.455	31.000	31.000	31.000	31.000	1,16	Iran
Malavi	18.162	18.800	18.800	18.694	18.694	18.000	0,67	Malawi
Uganda	15.701	15.761	22.000	20.000	20.000	20.000	0,75	Uganda
Tanzanya	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000	0,71	Tanzania
Myanmar	66.908	67.087	68.853	70.800	71.712	72.000	2,70	Myanmar
Toplam	2.266.450	2.280.841	2.340.616	2.364.354	2.423.908	2.514.390	95,04	Total
Diğer ülkeler	128.476	131.954	130.536	127.652	150.059	155.840	4,96	Others
Dünya	2.394.926	2.412.795	2.471.152	2.492.006	2.573.967	2.670.230	100	World

Kaynak: FAOSTAT, 2007

1/Türkiye'nin çay tarım alanları FAOSTAT verilerinde eksik olarak yer almaktadır.Bu nedenle, Çaykur kayıtları esas alınmıştır.

Source: FAOSTAT, 2007

Ek Tablo 3- Ülkeler İtibariyle Çay Üretimi (ton)
Appendix Table 3-Tea Production by Countries(tonne)

ÜLKELER	2000	2001	2002	2003	2004	2005	PAY %	COUNTRIES
Hindistan	836.800	848.400	847.400	846.000	850.000	830.700	24,18	India
Çin	703.673	721536	765.719	788.815	855.192	940.500	27,37	China
Sri Lanka	305.840	295.090	310.000	303.230	308.090	317.200	9,23	Sri Lanka
Kenya	236.286	294.620	287.045	293.670	324.600	328.500	9,56	Kenya
Türkiye 1/	138.700	142.900	135.000	153.800	200.000	216.000	6,29	Turkey
Endonezya	162.586	163.068	162.194	169.818	164.817	171.410	4,99	Indonesia
Vietnam	69.900	75.700	94.200	104.300	119.460	132.525	3,86	Vietnam
Japonya	85.000	85.000	84.000	91.900	100.700	100.000	2,91	Japan
Arjantin	52.894	62.775	62.589	63.775	64.000	64.000	1,86	Argentina
Bangladeş	46.000	52.000	58.000	57.000	58.000	58.000	1,69	Bangladesh
İran	49.874	51.160	63.900	63.600	52000	52.000	1,51	Iran
Malawi	42.400	36.800	39.200	41.693	50.090	38.000	1,11	Malawi
Uganda	29.236	32.857	39.476	36.895	35.706	37.734	1,10	Uganda
Tanzanya	23.600	25.500	24.700	27.600	30.100	30.700	0,89	Tanzania
Myanmar	19.000	21.300	22.800	22.840	24.640	25.000	0,73	Myanmar
Toplam	2.801.789	2.908.706	2.996.223	3.064.936	3.237.395	3.342.269	97,27	Total
Diğer ülkeler	152.156	157.424	181.358	164.439	121.684	93.911	2,73	Others
Dünya	2.953.945	3.066.130	3.177.581	3.229.375	3.359.079	3.436.180	100	World

Kaynak: FAOSTAT, 2007

1/Türkiye'nin çay üretim miktarları FAOSTAT verilerinde eksik olarak yer almaktadır.Bu nedenle, Çaykur kayıtları esas alınmıştır.

Source: FAOSTAT, 2007

Ek Tablo 4-Çay Borsalarında Aylar İtibariyle Ortalama Fiyatlar 2003-2006

Appendix Table 4- Tea Auctions Average Prices 2003-2006

Aylar	Mombasa (Kenya) US Cents/kg				Colombo (Sri Lanka) US Cents/kg				Calcutta (Hindistan) US Cents/kg				Months
	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	2003	2004	2005	2006	
Ocak	150,80	163,60	151,60	167,70	159,30	164,10	195,30	188,20	186,20	135,20	138,90	152,20	January
Şubat	142,90	164,80	148,50	232,80	148,90	166,30	191,10	194,60	151,70	138,30	138,00	145,60	February
Mart	150,60	159,10	148,20	193,80	149,60	172,00	194,00	194,00	116,00	122,70	136,10	134,40	March
Nisan	150,10	154,00	146,60	199,50	143,40	172,30	188,50	188,80	138,70	175,90	183,30	185,00	April
Mayıs	152,30	150,90	140,90	206,50	144,40	171,60	176,10	174,60	142,00	176,80	168,00	185,30	May
Haziran	150,30	150,50	139,20	212,40	143,10	153,20	164,90	172,40	154,10	198,20	188,80	205,90	June
Temmuz	154,00	153,20	145,30	215,10	149,40	163,00	164,30	183,30	184,10	198,10	198,30	203,20	July
Ağustos	155,00	157,40	149,60	209,40	155,40	181,80	175,60	189,80	149,50	192,50	170,70	188,00	August
Eylül	158,30	163,40	152,40	186,60	161,00	188,90	188,50	199,60	139,80	189,10	156,80	185,80	September
Ekim	167,50	150,70	154,30	173,70	167,60	199,70	196,20	198,80	145,50	186,60	175,40	184,50	October
Kasım	162,00	145,60	147,20	172,30	167,30	203,60	187,80	191,00	139,90	185,70	160,20	173,80	November
Aralık	158,70	149,30	150,70	171,30	163,00	200,90	189,00	212,30	148,20	167,00	153,60	166,00	December
Ortalama	154,35	155,20	147,88	195,09	154,37	178,09	184,28	190,61	149,64	172,17	164,01	175,80	Average

Kaynak:F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly (Aralık)2006

Source:F.O.LICHTS World Tea Markets Monthly-December 2006

Ek Tablo 5- Önemli Ülkelerin Çay İhracatı. 2003-2004
Appendix Table 5- Tea Exports by Important Countries 2003-2004

ÜLKELER	2003			2004			COUNTRIES
	Miktar (Tone)	Değer (\$)	Birim Fiyat Unit Price (\$/Kg)	Miktar (Tone)	Değer (\$)	Birim Fiyat Unit Price (\$/Kg)	
Sri Lanka	297.003	672.517	2,26	298.909	732.521	2,45	Sri Lanka
Kenya	293.751	481.485	1,64	284.309	463.726	1,63	Kenya
Çin	262.663	385.158	1,47	282.643	453.672	1,61	China
Hindistan	174.246	333.408	1,91	174.728	377.742	2,16	India
Endonezya	88.176	95.816	1,09	98.572	116.018	1,18	Indonesia
Arjantin	59.062	34.119	0,58	67.819	40.512	0,60	Argentina
Viet Nam	58.600	58.392	1,00	99.400	95.550	0,96	Vietnam
İngiltere	37.319	239.928	6,43	28.528	259.008	9,08	England
Malawi	36.924	42.069	1,14	32.715	39.436	1,21	Malawi
Tanzanya	20.887	24.719	1,18	24.330	30.116	1,24	Tanzania
Almanya	18.755	105.188	5,61	21.646	131.929	6,09	Germany
BAE	18.973	43.203	2,28	14.738	43.323	2,94	UAE
Zimbabwe	13.355	14.933	1,12	14.968	13.277	0,89	Zimbabwe
Hollanda	10.970	29.920	2,73	12.649	36.752	2,91	Netherland
Belçika	7.750	56.475	7,29	6.049	49.016	8,10	Belgium
Diğer	1.442.442	2.410.061	1,67	1.532.287	2.686.258	1,75	Others
AB(25)	87.557	531.358	6,07	82.292	586.645	7,13	EU (25)
DÜNYA	1.529.999	2.941.419	1,92	1.614.579	3.272.903	2,03	World

Kaynak: FAOSTAT, 2006

Source: FAOSTAT, 2006

Ek Tablo 6-Önemli Ülkelerin Çay İthalatı 2003-2004
Appendix Table 6- Tea Imports by Important Countries 2003-2004

ÜLKELER	2003			2004			COUNTRIES
	Miktar (Tone)	Değer (\$)	Birim Fiyat Unit Price (\$/Kg)	Miktar (Tone)	Değer (\$)	Birim Fiyat Unit Price (\$/Kg)	
Rusya	160.894	244.834	1,52	172.145	292.151	1,70	Russia
İngiltere	156.636	271.749	1,73	156.311	292.019	1,87	England
Pakistan	108.147	174.848	1,62	115.967	190.196	1,64	Pakistan
ABD	94.174	186.789	1,98	99.484	204.881	2,06	US
BAE	68.588	229.751	3,35	65.826	172.063	2,61	UAE
Japonya	47.354	160.713	3,39	56.234	193.485	3,44	Japan
Afganistan	46.764	89.814	1,92	29.454	49.876	1,69	Afghanistan
Almanya	45.787	119.649	2,61	43.409	117.306	2,70	Germany
Fas	44.925	63.762	1,42	45.670	72.958	1,60	Morocco
Mısır	38.318	62.026	1,62	70.797	114.691	1,62	Egypt
Polonya	30.594	47.402	1,55	32.119	65.576	2,04	Poland
Suriye	29.036	53.841	1,85	30.330	58.727	1,94	Syria
Hollanda	26.426	56.433	2,14	29.155	67.735	2,32	Netherland
Suudi Arabistan	22.885	116.533	5,09	14.404	37.444	2,60	Saudi Arabia
Kazakistan	21.664	31.228	1,44	18.296	46.965	2,57	Kazakistan
Kanada	20.983	88.405	4,21	18.835	98.759	5,24	Canada
Diğerleri	963.175	1.997.777	2,07	998.436	2.074.832	2,08	Others
AB 25	330.776	826.629	2,50	324.706	891.630	2,75	EU (25)
Dünya	1.392.725	2.965.175	2,13	1.404.971	3.060.441	2,18	World

Kaynak: FAOSTAT, 2006

Source: FAOSTAT, 2006

Ek Tablo 7-Türkiye Çay Üretimi 1995-2005
Appendix 7-Tea Production of Turkey 1995-2005

TEMEL GÖSTERGELER	YILLAR											
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Üretim Alanı (ha)	76,7	76,7	76,7	76,7	76,7	76,7	76,7	76,7	76,7	76,6	76,6	
Üretici Sayısı (1000 kişi)	201	201	201	201	201	203	204	203	203	202	202	
	Toplam	728	713	752	979	1095	758	824	791	874	1105	1194
Yaş Çay (1000 ton)	Çaykur	428	527	542	718	843	499	547	553	517	588	603
	Özel sek.	300	186	210	261	252	259	277	238	357	517	591
	Toplam	137	133	139	177	198	138	145	137	155	200	216
Siyah Çay (1000 ton)	Çaykur	83	100	101	130	153	91	95	94	91	107	110
	Özel sek.	54	33	38	47	45	47	50	43	64	93	106
Verim (Kg/dekar)	948	928	980	1,275	1,428	987	1,073	1,031	1,14	1,441	1,558	
Toplam Tüketim (1000 ton) 1/	150	126	147	156	151	144	165	138	165	206	250	
Kişi Başına Çay Tüketimi Kg/yıl/kişi	2,7	2,25	2,57	2,68	2,55	2,4	2,7	2,22	2,61	3,21	3,84	
Çay İçen 10 Yaşın Üzeri Nüfus (Milyon)	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	

Kaynak: Çaykur Faaliyet Raporları, Rize Ticaret Borsası, TUİK

Source: Annually Reports of ÇAYKUR, Rize Trade Auction, TUİK

1/ Toplam tüketim hesabında yaklaşık 30.000 ton kaçak çay olduğu dikkate alındı.

Ek Tablo 8- Türkiye'de Yaş Çay Yaprağı Alım Fiyatları 1985-2006
Appendix Table 8- Leaf Tea Purchase Prices in Turkey 1985-2006

Yıllar Years	Destekleme Primi (TL/kg) Support Premium	Ürün Alım Fiyatı TL / KG Purchase Price			Artış % Increase %	\$ / Kg 2/
		1.Sürgün First Flush	2.Sürgün Seconder Flush	3.Sürgün Third Flush		
1985		140			38,61	0,27
1986		177			26,43	0,26
1987		220			24,29	0,27
1988		325			47,73	0,25
1989 1/		550	570	600	76,41	0,26
1990		860	910	985	60,21	0,33
1991		1.375	1.450	1.525	57,90	0,34
1992		2.275	2.373	2.523	64,83	0,33
1993		3.400	3.550	3.780	49,66	0,34
1994		6.000	6.100	6.300	71,45	0,19
1995		12.000	12.500	12.500	101,09	0,28
1996		25.000			102,70	0,33
1997		50.000			100,00	0,36
1998		82.000			64,00	0,33
1999		118.000			43,90	0,29
2000		162.500			37,71	0,26
2001		250.000			53,85	0,22
2002		320.000			28,00	0,22
2003 3/	50.000	400.000			40,63	0,32
2004	65.000	460.000			16,66	0,34
2005 4/	7	51.5			11,43	0,43
2006	8	57			11,11	0,48

Kaynak: Çaykur Faliyet Raporları

Source: Annually Reports of ÇAYKUR

1/ Fiyat artışında üç sürgünün ortalama fiyatı baz alınmıştır.

2/ \$/kg hesabında, Yaş Çay alımlarının başladığı ay ve gün de ki Merkez Bankası Döviz Satış Kuru esas alınmıştır.

3/ 2003 yılından itibaren fark hesabında prim ve alım fiyatı toplamı esas alınmıştır.

4/ 2005-2006 YKrş'dur.

Ek Tablo 9- ÇAYKUR'un Aylar İtibariyle Çay Satış Miktarları, Bedelleri ve Birim Satış Değeri (YTL/Kg) 2003-2006

Appendix Table 9- CAYKUR's Tea Sale Amounts, Values and Unit Sale Prices by Months (YTL/Kg) 2003-2006

Aylar	2003			2004			2005			2006			Months
	Miktar (Tone)	Bedel (1000 YTL)	Ort.fiyat (Av.Price YTL/kg)	Miktar (Tone)	Bedel (1000 YTL)	Ort.fiyat (Av.Price YTL/kg)	Miktar (Tone)	Bedel (1000 YTL)	Ort.Fiyat (Av.Price YTL/kg)	Miktar (Tone)	Bedel (1000 YTL)	Ort.Fiyat (Av.Price YTL/kg)	
Ocak	8.356	31.783	3,80	9.939	43.908	4,42	9.348	50.345	5,39	7.527	46.135	6,13	January
Şubat	7.585	28.080	3,70	9.317	41.333	4,44	8.987	49.368	5,49	9.000	55.427	6,16	February
Mart	10.162	37.361	3,68	10.116	46.129	4,56	9.826	53.804	5,48	9.342	57.632	6,17	March
Nisan	12.275	51.765	4,22	9.943	49.055	4,93	10.627	60.563	5,70	9.271	56.833	6,13	April
Mayıs	10.691	41.828	3,91	9.113	48.054	5,27	10.235	57.131	5,58	9.963	60.982	6,12	May
Haziran	9.243	35.051	3,79	9.311	49.658	5,33	10.107	57.891	5,73	9.226	59.116	6,41	June
Temmuz	7.962	31.136	3,91	9.558	52.962	5,54	9.576	56.845	5,94	9.232	60.427	6,55	July
Ağustos	7.320	32.801	4,48	9.373	52.265	5,58	9.192	55.632	6,05	9.984	65.292	6,54	August
Eylül	8.853	38.202	4,32	9.981	54.766	5,49	9.778	58.743	6,01	9.970	66.084	6,63	September
Ekim	9.961	42.076	4,22	9.726	53.047	5,45	9.526	56.597	5,94	9.236	61.610	6,67	October
Kasım	7.854	35.234	4,49	8.730	48.864	5,60	9.044	52.867	5,85	9.139	60.719	6,64	November
Aralık	10.110	40.425	4,00	9.984	51.944	5,20	9.827	58.093	5,91	15.144	98.107	6,48	December
Toplam	110.372	445.742	4,37	115.091	591.985	5,14	116.073	667.879	6,46	117.034	748.364	7,32	Total

Kaynak: Çaykur Faaliyet Raporları (2003-2006)

Source: Annually Reports of ÇAYKUR (2003-2006)

Ek Tablo 10-Türkiye'nin Çay İhracatı 2003-2006
Appendix Table 10- Tea Export of Turkey by 2003-2006

Aylar	2003			2004			2005			2006			Months
	Miktar (Kg)	Bedel (\$)	Ort.Fiyat (Av.Price \$/Kg)	Miktar (Kg)	Bedel (\$)	Ort.Fiyat (Av.Price \$/Kg)	Miktar (Kg)	Bedel (\$)	Ort.Fiyat (Av.Price \$/Kg)	Miktar (Kg)	Bedel (\$)	Ort.Fiyat (Av.Price \$/Kg)	
Ocak	418.277	445.330	1,06	835.930	924.671	1,11	538.143	586.072	1,09	48.490	140.363	2,89	January
Şubat	426.302	366.980	0,86	287.386	502.982	1,75	468.831	497.110	1,06	379.270	801.017	2,11	February
Mart	557.705	612.339	1,10	690.527	815.898	1,18	617.019	794.538	1,29	323.379	609.238	1,88	March
Nisan	483.108	496.240	1,03	251.192	431.085	1,72	429.707	550.301	1,28	238.624	588.851	2,47	April
Mayıs	555.893	709.632	1,28	373.122	381.228	1,02	921.099	1.131.874	1,23	275.149	586.359	2,13	May
Haziran	787.434	751.237	0,95	327.960	298.965	0,91	493.399	740.868	1,50	269.097	603.826	2,24	June
Temmuz	456.033	419.593	0,92	464.752	433.089	0,93	390.782	285.360	0,73	33.960	59.412	1,75	July
Ağustos	176.223	268.932	1,53	321.755	395.099	1,23	261.192	340.812	1,30	0	0	0,00	August
Eylül	678.281	701.769	1,03	540.779	645.670	1,19	284.851	429.283	1,51	0	0	0,00	September
Ekim	735.061	754.448	1,03	480.864	573.594	1,19	467.536	597.380	1,28	0	0	0,00	October
Kasım	547.038	456.976	0,84	516.456	663.544	1,28	642.668	558.413	0,87	0	0	0,00	November
Aralık	917.659	997.169	1,09	837.796	790.815	0,94	253.322	497.643	1,96	0	0	0,00	December
Toplam	6.739.014	6.980.645	1,04	5.928.519	6.856.640	1,16	5.768.549	7.009.654	1,22	1.567.969	3.389.066	2,16	Total

Kaynak: DTM İthalat Genel Müdürlüğü 28/09/2006

Source: Undersecretariat of Foreign Trade, General Directorate of Import (28/09/2006)

Ek Tablo 11-Türkiye'nin Çay İthalatı 2003-2006
Appendix Table 11-Tea Import of Turkey by Months 2003-2006

Aylar	2003			2004			2005			2006			Months
	Miktar (Kg)	Bedel (\$)	Ort.fiyat (Av.Price \$/Kg)	Miktar (Kg)	Bedel (\$)	Ort.fiyat (Av.Price \$/Kg)	Miktar (Kg)	Bedel (\$)	Ort.Fiyat (Av.Price \$/Kg)	Miktar (Kg)	Bedel (\$)	Ort.Fiyat (Av.Price \$/Kg)	
Ocak	120.381	209.289	1,74	101.121	179.092	1,77	232.271	422.402	1,82	248.811	666.576	2,68	January
Şubat	105.069	190.376	1,81	117.692	207.566	1,76	419.407	714.525	1,70	385.158	698.491	1,81	February
Mart	108.983	198.270	1,82	251.623	462.883	1,84	336.231	597.197	1,78	296.432	607.540	2,05	March
Nisan	202.778	341.691	1,69	316.659	604.553	1,91	184.412	340.280	1,85	338.253	699.806	2,07	April
Mayıs	147.922	249.420	1,69	278.915	486.387	1,74	321.622	667.718	2,08	323.986	681.321	2,10	May
Haziran	227.423	364.986	1,60	341.816	629.969	1,84	266.489	500.430	1,88	564.835	958.705	1,70	June
Temmuz	305.535	414.241	1,36	311.726	532.032	1,71	299.659	458.400	1,53	236.763	471.754	1,99	July
Ağustos	277.410	376.555	1,36	97.319	186.147	1,91	327.020	635.586	1,94	0	0	0,00	August
Eylül	397.286	568.681	1,43	247.909	418.391	1,69	258.761	631.238	2,44	0	0	0,00	September
Ekim	164.455	233.785	1,42	295.637	519.496	1,76	157.396	265.254	1,69	0	0	0,00	October
Kasım	216.045	404.627	1,87	179.683	309.453	1,72	212.995	513.745	2,41	0	0	0,00	November
Aralık	255.434	389.324	1,52	332.189	668.560	2,01	298.556	691.446	2,32	0	0	0,00	December
Toplam	2.528.721	3.941.245	1,56	2.872.289	5.204.529	1,81	3.314.819	6.438.221	1,94	2.394.238	4.784.193	2,00	Total

Kaynak: DTM İthalat Genel Müdürlüğü 28/09/2006

Source: Undersecretariat of Foreign Trade, General Directorate of Import (28/09/2006)

TEAE Yayın Listesi

- Şahinöz A., Çağatay S., Teoman Ö., **Türkiye’de Tarımsal Destekleme Politikası Aracı Olarak Fark Ödeme Sistemi’nin Uygulanabilirliğinin Tartışılması ve Sistemin İktisadi Analizi**, Yayın No: 155, Nisan 2007, Ankara
- Koç B., Gül A., **Türkiye’de Bir Kırsal Kalkınma Modeli Olarak Köykentler ve Köykentlerde Tarımsal İşletmelerin Sosyal ve Ekonomik Analizi**, Yayın No: 154, Mart 2006, Ankara
- Dönmez, D., **Pirinç Durum ve Tahmin : 2006/2007**, Yayın No: 151, Kasım 2006, Ankara
- TEAE., **Ekonomik Göstergelerle Türkiye’de Tarım 2006**, Yayın No: 150, Kasım 2006, Ankara
- Özüdoğru, T., **Pamuk Durum ve Tahmin : 2006/2007**, Yayın No: 148, Kasım 2006, Ankara.
- Ege,H., Eken,H., Çakaryıldırım,N., **Arpa Durum ve Tahmin : 2006/2007**, Yayın No: 147, Temmuz 2006, Ankara.
- Hasdemir,M., Karahocagil,P., Hasdemir,M., **Kuru Kayısı Durum ve Tahmin : 2006/2007**, Yayın No: 146, Eylül 2006, Ankara.
- Anaç, H., Dönmez, D., Ege, H., **Buğday Durum ve Tahmin: 2005/2006**, Yayın No:145, Haziran 2006, Ankara.
- Şahin.,Y., **TARİŞ Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Koopertiflerinde Devlet Yatırım Yardımları ve Kooperatif-Ortak İlişkileri**, Yayın No: 144, Ocak 2006, Ankara.
- Çeliker, S.A., Korkmaz, Ş., Dönmez, D., Gül, U., Demir, A.,Genç, Y., Kalanlar, Ş.,Özdemir, İ., **Karadeniz Bölgesi Su Ürünleri Avcılığının Sosyo-Ekonomik Analizi, (İngilizce)**, Yayın No: 143, Mart 2006, Ankara.
- Tunalıoğlu, R., Karahocagil, P., **Zeytinyağı- Sofralık Zeytin – Prina Yağı Durum Tahmin : 2005/2006**, Yayın No: 142, Mart 2006, Ankara.
- Candemir,M., Deliktaş, E., **TİGEM İşletmelerinde Teknik Etkinlik, Ölçek Etkinliği, Teknik İlerleme, Etkinlikteki Değişme ve Verimlik Analizi: 1999-2003**, Yayın No:141, Ocak 2006, Ankara.
- Kekin, G., Çakaryıldırım, N., Dölekoğlu, C.Ö., **Domates ve Domates Salçası Durum ve Tzhmin: 2005/2006**, Yayın No: 140, Kasım 2005, Ankara.
- Ataseven, Y., **AB ve Türkiye’de Tütüne Yönelik Politikalar- Karşılaştırmalı Bir Analiz**, Yayın No: 139, Ağustos 2005, Ankara.
- Tunalıoğlu, R., Taşkaya, B., **Fındık-Antep Fıstığı Durum ve Tahmin Raporu: 2005/2006**, Yayın No:138, Eylül 2005, Ankara.
- Dölekoğlu, C.Ö., Keskin, G., Özdemir, İ., **Yemeklik Kuru Baklagiller Durum ve Tahmin : 2005/2006**, Yayın No:137, Eylül 2005, Ankara.
- Taşkaya, B., Tunalıoğlu, R., Odabaşı, S., **Yağlı Tohumlar ve Bitkisel Yağlar:2005/2006**, Yayın No:136, Eylül 2005, Ankara.
- Anaç, H., Dönmez, D., Dellal, İ., **Buğday Durum ve Tahmin: 2005/2006**, Yayın No:135, Temmuz 2005, Ankara.
- Oktay, E., Tunalıoğlu, R., **Türk Tarım Politikasının Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikasına Uyumu**, Yayın No:134, Haziran 2005, Ankara.
- Özüdoğru, T., Çakaryıldırım, N., **Pamuk Durum ve Tahmin: 2005/2006**, Yayın No:133, Haziran 2005, Ankara.
- İçöz, Y., Demir, A., Çeliker, A., Kalanlar, Ş., Gül,U., **Süt ve Süt Ürünleri Durum ve Tahmin 2004-2005**,Yayın No:132, Ağustos 2005, Ankara
- İçöz, Y., Demir, A., Çeliker, A., Kalanlar, Ş., Gül, U., **Et ve Et Ürünleri Durum ve Tahmin 2004-2005**,Yayın No:131, Nisan 2005, Ankara
- Arısoy, H., Oğuz, C., **Tarımsal Araştırma Enstitüleri Tarfından Yeni Geliştirilen Buğday Çeşitlerinin Tarım İşletmelerinde Kullanım Düzeyi ve Geleneksel Çeşitler İle Karşılaştırmalı Ekonomik Analizi-Konya İli Örneği**, Yayın No:130, Mart 2005, Ankara.
- Kızılaslan, N., Kızılaslan, H., **Türkiye’de Kimyasal Gübre Kullanımı ve Tokat İli Artova İlçesinde Kimyasal Gübredeki Uygulamalar, Gübreleme-Çevre İlişkileri**, Yayın No:129, Mart 2005, Ankara.
- Tunalıoğlu, R., Karahocagil, P., **“Zeytinyağı - Sofralık Zeytin ve Pirina Yağı Durum Tahmin:2004/2005”**, Yayın No: 128, Mart 2005, Ankara.
- Karahocagil, P. Tunalıoğlu, R., Çakaryıldırım, N. **“Turunçgiller Durum ve Tahmin 2004-2005”**, Yayın No: 127, Şubat 2005, Ankara
- Saner, G., Engindeniz, S., Çukur, F., Yücel, B., **İzmir ve Muğla İllerinde Faaliyet Gösteren Arıcılık İşletmelerinin Teknik ve Ekonomik Yapısı İle Sorunları Üzerine Bir Araştırma**, Yayın No:126, Ocak 2005, Ankara.

- Dölekoğlu,Ö.C., Keskin, G. **Yemeklik Kuru Baklagil Durum ve Tahmin 2004-2005**, Yayın No: 125, Aralık 2004, Ankara.
- Köse, N., **Ankara İli Kalecik İlçesi Tarım İşletmelerinde Melez Irk Süt Sığırcılığı ve Melez Irk Besi Sığırcılığı İçin Fizibilite Raporlarının Hazırlanması ve Kârlılıklarının Karşılaştırılması**, Yayın No: 124, Ekim 2004, Ankara
- Keskin, G., Dölekoğlu, Ö.C., **Domates ve Domates Salçası Durum ve Tahmin Raporu 2004-2005** Yayın No: 123, Eylül 2004, Ankara
- Koç, M., **Ege Bölgesinde Çekirdeksiz Kuru Üzüm Fiyatlarında Dalgalanmalar ve Etkileri Üzerine Bir Araştırma**, Yayın No: 122, Haziran 2004, Ankara.
- Güneş, E., **Tarım İşletmelerinde Kredi Taleplerinin Doğrusal Programlama Yöntemiyle Belirlenmesi “Kırşehir İli Merkez İlçesi Tarım İşletmeleri Araştırması”**, Yayın No: 121, Haziran 2004, Ankara.
- Özüdoğru, H., **“Köy-Koop Kırklareli Birliğinin Ekonomik Analizi ve Yöneticilerin Kooperatif İşletmelerinin Başarısına Etkilerinin Değerlendirilmesi”** Yayın No: 120, Mayıs 2004, Ankara
- Şengül, S., **"Türkiye'de Yoksulluk Profili ve Gelir Gruplarına Göre Gıda Talebi"**, Yayın No: 119, Mart 2004, Ankara.
- Tunaliğlu, R., Karahocagil, P., **"Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Durum Tahmin:2003/2004"**, Yayın No: 118, Mart 2004, Ankara.
- TEAE Personeli, **"Teae Bakış 2003"**, Yayın No: 117, Ocak 2004, Ankara.
- İçöz, Y., **"Bursa İli Süt Sığırcılık İşletmelerinde Kârlılık ve verimlilik Analizi"**, Yayın No: 116, Mart 2004, Ankara.
- Özüdoğru, T., **"Pamuk Durum ve Tahmin: 2003/2004"**, Yayın No: 115, Ocak 2004, Ankara.
- Atıcı, C., **"Türkiye'nin Dış Ticaretinde ve Transfer Politikalarında Değişimin Faktör Bazında Gelir Dağılımı Etkileri: Bir Sosyal Hesaplar Matrisi Denemesi"**, Yayın No: 114, Aralık 2003, Ankara.
- Yavuz, F., Birinci, A., Peker, K., Atsan, T. **"Türkiye Fındık Sektörü Ekonometrik Modelinin Oluşturulması ve Politik Analizlerde Kullanımı"**, Yayın No: 113, Aralık 2003, Ankara.
- Tunaliğlu, R., Karahocagil, P., **"Türkiye I. Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Sempozyumu Bildirileri"**, Yayın No: 112, Aralık, 2003 Ankara.
- Karahocagil, P.,Tunaliğlu, R., Taşkaya, B., Anaç, H., **"Turunçgiller Durum ve Tahmin 2003-2004"**,Yayın No: 111,Kasım 2003, Ankara.
- Dölekoğlu, T., **Yağlı Tohumlar ve Bitkisel Yağlar Durum ve Tahmin 2003-2004**, Yayın No: 110, Ağustos 2003, Ankara
- Dölekoğlu, C.Ö., Uysal, F., **Yemeklik Kuru Baklagil Durum ve Tahmin 2003-2004**, Yayın No: 109, Ağustos, 2003 Ankara
- Keskin, G., Pezikoğlu, F., Gül, U., **Sebze Durum Raporu 2002-Domates**, Yayın No: 108, Temmuz,2003, Ankara
- Dölekoğlu, T., **Türkiye I. Yağlı Tohumlar, Bitkisel Yağlar ve Teknolojileri Sempozyumu Bildirileri**, Yayın No: 107, Ağustos, 2003
- Özüdoğru, T., Ertürk,Y.E., 2003, **Türkiye VI. Pamuk ve Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildirileri**, Yayın No: 106, Ağustos. 2003, Ankara
- Dölekoğlu, C.Ö., 2003, **Tüketicilerin İşlenmiş Gıda Ürünlerindeki Kalite Tercihleri, Sağlık Riskine Karşı Tutumları ve Besin Bileşimi Konusunda Bilgi Düzeyleri (Adana Örneği)**, Yayın No: 105, Temmuz, Ankara
- Akbay, A.Ö., 2003, **Türkiye'de Şeker Üretiminin Ekonomik ve Sosyal Karlılığının Değerlendirilmesi**, Yayın No: 104, Temmuz, Ankara
- Özkan, U., Erkuş, A., 2003, **Bayburt İlinde Sığır Yetiştiriciliğine Yer veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi**, Yayın No: 103, Temmuz, Ankara
- Demirci, S., **Şeker Kanunundaki Değişiklikle Olası Etkilerin Ekonomik Analizi**, Yayın No: 102, Haziran,Ankara.
- Tan, S., Dellal, İ., 2003, **Avrupa Birliği'nde Ortak Tarım Politikasının İşleyişi ve Türk Tarımının Uyum Süreci**, Yayın No: 100, Mayıs Ankara.
- Dellal, İ., Gül, U., Anaç, H., 2003. **Buğday Durum ve Tahmin: 2003/2004, Durum ve Tahmin 2003-2**, Yayın No: 99, Ankara.
- Yeni, R., Dölekoğlu, C.Ö., 2003, **Tarımsal Destekleme Politikasında Süreçler ve Üretici Transferleri**, Yayın No: 98, Nisan, Ankara.
- Karlı, B. 2003, **Gap Alanındaki Tarım Kooperatifleri ve Diğer Çiftçi Örgütlerinin Bölge Kalkınmasındaki Etkinliği**, Yayın No: 97, Mart, Ankara.
- Tunaliğlu, R., Karahocagil, P., Tan, M., **Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Durum ve Tahmin:2003, Durum ve Tahmin:2003-1**,Yayın No:96, Mart, Ankara.

- Gül, A., Akbay, A.Ö., Dölekoğlu, C.Ö., Özel, R., Akbay, C., **Adana İli Kentsel Alanda Ailelerin Ev Dışı Gıda Tüketimlerinin Belirlenmesi**, Yayın No:95, Ocak, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., **Et ve Et Mamülleri Durum ve Tahmin: 2003, Durum ve Tahmin 2002-6**, Yayın No: 94, Aralık, Ankara.
- Tan, S., Ertürk, Y.E., **Süt ve Süt Mamülleri Durum ve Tahmin: 2003, Durum ve Tahmin 2002-5**, Yayın No: 93, Aralık, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., **Kümes Hayvanları ve Yumurta Durum ve Tahmin: 2003, Durum ve Tahmin 2002-4**, Yayın No: 92, Aralık, Ankara.
- Ege, H., Karahocagil P., 2002, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 2002/2003, Durum ve Tahmin 2002-3**, Yayın No: 91, Aralık, Ankara
- Tunalıoğlu, R., Gökçe, O., 2002, **Ege Bölgesinde Optimal Zeytin Yayılış Alanlarının Tespitine Yönelik Bir Araştırma**, Yayın No: 90, Aralık, Ankara.
- Özüdoğru, T., 2002, **Pamuk Durum ve Tahmin: 2002/2003, Durum ve Tahmin 2002-2**, Yayın No:89, Ekim, Ankara.
- Karlı, B. 2002, **Gap Alanındaki Tarıma Dayalı Sanayi İşletmelerinin Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Yolları**, Yayın No: 88, Eylül, Ankara.
- Özüdoğru, T., Ertürk, E., 2002, **Türkiye V. Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildiriler**, Yayın No: 87, Ekim, Ankara
- Tan, S., Ertürk, Y.E., **Türkiye’de Süt Tozu Üretimi ve Dünyadaki Rekabet Şansı**, Yayın No: 86, Ekim, Ankara.
- Tan, S., Dellal, İ., 2002, **Kırmızı Et Üretim ve Tüketim Açığını Kapatmak İçin Alternatif Bir Yaklaşım: Hindi Üretimi ve Sözleşmeli Yetiştiricilik Modeli, Proje Raporu 2002-3**. Yayın No: 85, Temmuz, Ankara.
- Dellal, İ., Tunalıoğlu, R., 2002, **Buğday Durum ve Tahmin: 2002/2003, Durum ve Tahmin 2002-1**, Yayın No: 84, Ankara.
- Dellal, İ., Keskin, G., Dellal, G., 2002, **Gap Bölgesinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Ekonomik Analizi ve Hayvansal Ürünlerin Pazara Arzı, Proje Raporu 2002-2**. Yayın No: 83, Temmuz, Ankara.
- Ege, H., Karahocagil P., 2001, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 2001/2002, Durum ve Tahmin 2001-7**, Yayın No: 82, Aralık, Ankara.
- Dellal, G., Eliçin, A., Tekel, N., Dellal, İ., 2002, **Gap Bölgesinde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Yapısal Özellikleri, Proje Raporu 2002-1**. Yayın No: 82, Temmuz, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., **Kümes Hayvanları ve Yumurta Durum ve Tahmin: 2002, Durum ve Tahmin 2001-6**, Yayın No: 81, Kasım, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., **Et ve Et Mamülleri Durum ve Tahmin: 2002, Durum ve Tahmin 2001-5**, Yayın No: 80, Kasım, Ankara.
- Tan, S., Ertürk, Y.E., **Süt ve Süt Mamülleri Durum ve Tahmin: 2002, Durum ve Tahmin 2001-4**, Yayın No: 79, Kasım, Ankara.
- Özüdoğru, T., Tatlıdil, H., 2001, **“Bu Toprağın Sesi” Televizyon Programının Polatlı İlçesinde Çiftçi Davranışlarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma, Proje Raporu**. Yayın No: 78, Aralık, Ankara.
- Akyıl, N., Özüdoğru, T., 2001, **Yeni Gelişmeler Işığında Pamuk Sektörü, Iv. Türkiye Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildirileri**, Yayın No: 77, Aralık, Ankara.
- Karahocagil, P., 2001, **Yeter Gelirli İşletme Büyüklüğü: Literatür İncelemesi, Proje Raporu 2001-24**, Yayın No:76, Ekim, Ankara.
- Dellal, İ., 2001, **Buğday Durum ve Tahmin: 2001/2002, Durum ve Tahmin 2001-3**, Yayın No: 74, Eylül, Ankara.
- Dölekoğlu, T., 2001, **Yağlı Tohumlar ve Bitkisel Yağlar Durum ve Tahmin: 2001/2002, Durum ve Tahmin 2001-2**, Yayın No:73, Ağustos, Ankara.
- Tan, S., 2001, **Türkiye’de Sütçülük Sektöründe Bölgeler Arası Yapısal Değişimin Spatial Denge Modeli İle Analizi, Proje Raporu 2001-22**, Yayın No: 72, Ağustos, Ankara.
- Abay, C., Sayan, S., Miran, B., Bayaner, A., 2001, **Türkiye’deki Tarımsal Destek Harcamalarının Enflasyon Üzerine Etkilerinin Ekonometrik Analizi, Proje Raporu 2001-21**, Yayın No:71, Haziran, Ankara.
- Sarımeşeli, M., Tatlıdil, F., 2001, **Doğrudan Gelir Desteği ve Kayıt Sistemi Pilot Uygulaması ve Orman İçi Köyler Açısından Değerlendirilmesi, Proje Raporu 2001-20**, Yayın No:70, Nisan, Ankara
- Saraçoğlu, B., Aydoğuş, O., Köse, N., İşgören, D., 2001, **Türkiye’de Su Ürünleri Sektörü: Üretim, Talep ve Pazarlama, Proje Raporu 2001- 19**, Yayın No:69, Nisan, Ankara.
- Çakmak, E., Kasnakoğlu, H.,2001, **Tarım Sektöründe Türkiye ve Avrupa Birliği Etkileşimi, Proje Raporu 2001-18**, Yayın No:68, Nisan, Ankara

- Demirci, S., 2001, **Şeker Fabrikalarının Performans Analizi ve Toplam Faktör verimliliklerinin Ölçümü: Dea ve Malmquist İndeks Yaklaşımı**, Proje Raporu 2001-17, Yayın No:67, Nisan, Ankara.
- Zaim, O., Bayaner, A., Kandemir, M.U., 2001, **Tarımda İller ve Bölgeler Düzeyinde Üretkenlik ve Etkinlik: Farklar ve Nedenler**, Proje Raporu 2001-16, Yayın No:66, Nisan, Ankara.
- TEAE Personeli **Türkiye’de Bazı Bölgeler İçin Önemli Ürünlerde Girdi Kullanımı ve Üretim Maliyetleri**, 2001, Proje Raporu 2001-14, Yayın No:64, Nisan, Ankara.
- Koç, A., Tanrıvermiş, H., Budak, F., Gündoğmuş, E., İnan, H., Kubaş, A., Özkan, B., 2001, **Türkiye Tarımında Kimyasal İlaç Kullanımı: Etkinsizlik, Sorunlar ve Alternatif Düzenlemelerin Etkileri**, Proje Raporu 2001-13, Yayın No:63, Nisan, Ankara.
- Işıklı, E., Koç, A., Miran, B., Akyıl, N., Abay, C., Güler, S., Günden, C., 2001, **Türkiye’de Tütünde Arz Kontrolü ve Ekonomik Etkileri**, Proje Raporu 2001-12, Yayın No:62, Nisan, Ankara.
- Binici, T., Koç, A., Bayaner, A., 2001, **Üretici Risk Davranışları ve Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler: Adana Aşağı Seyhan Ovası Örneği (İngilizce)**, Çalışma Raporu 2001-1, Yayın No:61, Nisan, Ankara.
- Akdemir, Ş., Binici, T., Şengül, H., Vd. 2001, **Bölge Bazlı Tarım Sigortasının Türkiye’de Seçilmiş Bölgeler İçin Potansiyel Sigorta Talebinin ve Talebinin Karşılabilirliğinin Belirlenmesi**, Proje Raporu 2001-11, Yayın No:60, Nisan, Ankara.
- Alpay, S., Yalçın, İ., Dölekoğlu, T., 2001, **Avrupa Birliği Kalite ve Sağlık Standartlarının Türk Gıda Sanayi Sektörü Rekabet Gücü Üzerine Etkisi**, Proje Raporu 2001-10, Yayın No:59, Nisan, Ankara
- Özüdoğru, T., Akyıl, N.,2001, **Pamuk Durum ve Tahmin:2001/2002, Durum ve Tahmin 2001-1**, Yayın No:58, Eylül, Ankara.
- Bayaner, A., Koç, A., Tanrıvermiş, H., Gündoğmuş, E., Ören, N., Özkan, B., 2001, **Doğrudan Gelir Desteği Pilot Uygulamasının İzleme ve Değerlendirilmesi**, Proje Raporu 2001-9, Yayın No:57, Mart, Ankara
- Ediz, D., İntişah, A.Ş., Özlü, R., 2001, **Doğrudan Gelir Desteği Pilot Uygulaması (Türkçe ve İngilizce)**, Proje Raporu 2001-8, Yayın No:56, Mart, Ankara.
- Yavuz, F., Aksoy, Ş., Tan, S., Dağdemir, V., Keskin, A., 2001, **Türkiye’de Süt Pazarlama Sisteminin İyileştirilmesi İçin Kurumsal Yapılanma İhtiyacı Üzerine Bir Araştırma**, Proje Raporu 2001-7, Yayın No:55, Mart, Ankara.
- Koç, A., Uzunlu, V., Bayaner, A., 2001, **Türkiye Tarımsal Ürün Projeksiyonları 2000-2009**, Proje Raporu 2001-6, Yayın No:54, Şubat, Ankara.
- Koç, A., Bayaner, A., Tan, S., Ertürk, Y.E., Fuller, F., 2001, **Türkiye’de Destekleme Politikaları ve Programlarının Hayvancılık Sektörünün Gelişmesi Üzerine Etkisi (İngilizce)**, Proje Raporu 2001-5, Yayın No:53, Ocak, Ankara.
- Ertürk, Y.E., 2001, **Ankara İli Kızılcahamam İlçesinde Köy-Tür’e Bağlı Olarak Faaliyet Gösteren Broiler İşletmelerinin Ekonomik Analizi**, Proje Raporu 2001-4, Yayın No:52, Ocak, Ankara.
- Akgüngör, S., Barbaros, F., Kumral, N., 2001, **Türkiye’de Meyve ve Sebze İşleme Sanayinin Avrupa Birliği Piyasasında Sürdürülebilir Rekabet Gücü Açısından Değerlendirilmesi**, Proje Raporu 2001-3, Yayın No: 51, Ocak, Ankara.
- Özcan, Y.Z., 2001, **Türkiye’de Fındık, Çay, Şeker Pancarı ve Tütün Tarımında Hızlı Kırsal Değerlendirme (İngilizce)**, Proje Raporu 2001-2, Yayın No: 50, Ocak, Ankara.
- Şengül, H., Koç, A., Akyıl, N., Bayaner, A., Fuller, F., 2001, **Türkiye’de Pamuk Pazarı: Gelecekteki Talebi Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi**, (İngilizce), Proje Raporu 2001-1, Yayın No: 49, Ocak, Ankara.
- Dellal, İ., Ege, H., 2000, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 2000/2001, Durum ve Tahmin 2000-2**, Yayın No: 48, Aralık, Ankara.
- Akyıl, N., 2000, **Pamuk Endüstrisinde Pazar Merkezli Bilgi Akışı, Türkiye İ. Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildiriler Tartışmalar**, Yayın No: 47, Ekim, Ankara.
- Tan, S., Ertürk, Y.E., 2000, **Türkiye’de Hayvancılık Sektörü: Üretici, Sanayici ve Politika Yapıcılar Açısından Sektörün Değerlendirilmesi**, Türkiye I. Besi ve Süt Hayvancılığı Sempozyumu Bildirileri, Yayın No: 46, Temmuz, Ankara.
- Sarımeşeli, M., Aydoğuş, O., 2000, **Dünya Fındık Piyasasının Ekonomik Analizi ve Türkiye İçin Optimum Politikaların Saptanması**, Proje Raporu 2000-6, Yayın No: 45, Temmuz, Ankara.
- Ege, H., Dellal, İ., 2000, **Buğday Durum ve Tahmin: 2000/2001, Durum ve Tahmin 2000-1**, Yayın No: 44, Temmuz, Ankara.
- Dellal, İ., 2000, **Antalya İlinde Kıl Keçisi Yetiştiriciliğine Yer veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve Planlanması**, Proje Raporu 2000-5, Yayın No: 43, Haziran, Ankara.
- Tanrıvermiş, H., 2000, **Orta Sakarya Havzası'nda Domates Üretiminde Tarımsal İlaç Kullanımının Ekonomik Analizi**, Yayın No: 42, Mayıs, Ankara.

- Tanrıvermiş, H., Gündoğmuş, E., Ceyhan, V., Fidan, H., Özüdoğru, H., 2000, **Türkiye'de Özelleştirme Uygulamalarının Tarım Kesimine Etkilerinin Değerlendirilmesi**, Proje Raporu 2000-3, Yayın No:41, Mayıs, Ankara.
- Demirci, S., 2000, **Doğrudan Gelir Sistemi ve Uygulamalar: Literatür İncelemesi**, Proje Raporu 2000-1, Yayın No: 40, Mayıs, Ankara.
- Saraçoğlu, B., Köse, N., 2000, **Bazı Gıda Sanayilerinin Uluslararası Rekabet Gücü: Makarna, Bisküvi ve Un Sanayi**, Proje Raporu 2000-2, Yayın No: 39 , Mayıs, Ankara.
- Tan, S., Şener, B., Aytüre, S., 1999, **Feoga ve Türkiye'de Uygulanabilirliği**, Çalışma Raporu 1999-3, Yayın No: 38, Aralık, Ankara.
- Kırıl, T., Kasnaoğlu, H., 1999, **Tarımsal Ürünler İçin Maliyet Hesaplama Metodolojisi ve veri Tabanı Rehberi**, Proje Raporu 1999-13, Yayın No: 37, Aralık, Ankara.
- Demirci, S., 1999, **Destekleme Alımı ve Fark Ödeme Sisteminin Refah ve Dağılım Etkilerinin İncelenmesi**, Proje Raporu 1999-12, Yayın No: 36, Aralık, Ankara.
- Brooks, J., Tanyeri, A., 1999, **Tarımsal Politika Reformu: Sosyal Hesap Matriksi Yaklaşımı (İngilizce)**, Proje Raporu 1999-11, Yayın No: 35, Aralık, Ankara.
- Çakmak, E.H., Akder, H., 1999, **Dünya Ticaret Örgütü-Tarım Anlaşması'nın Yeni Görüşme Dönemi ve Türkiye: Olanaklar, Kısıtlar ve Stratejiler**, Proje Raporu 1999-10, Yayın No:34, Aralık, Ankara.
- Akyıl, N., 1999, **Pamuk Durum ve Tahmin: 1999/2000, Durum ve Tahmin 1999-8**, Yayın No: 33, Aralık, Ankara.
- Özçelik, A., Tanrıvermiş, H., Gündoğmuş, E., Furtan, A.,1999, **Türkiye'de Sulama İşletmeciliğinin Geliştirilmesi Yönünden Şebekelerin Birlik ve Kooperatiflere Devri İle Su Fiyatlandırma Yöntemlerinin İyileştirilmesi Olanakları**, Proje Raporu 1999-9, Yayın No: 32, Kasım, Ankara.
- Koç, A., Beghin, J., Fuller, F., Aksoy, Ş., Dölekoğlu, T., Şener, A., 1999, **Türkiye'de Yağlı Tohumlar Pazarı: Uluslararası Fiyatlar ve Alternatif Politikaların Arz, Talep ve İkame Ürünler Üzerine Etkileri (Türkçe ve İngilizce)**, Proje Raporu 1999-8, Yayın No: 31, Eylül, Ankara.
- Bayaner, A., Bozkurt, H., 1999, **Türk Tarımında Bilim ve Araştırma Politikaları (İngilizce)**, Yayın No: 30, Ekim, Ankara.
- Ege, H., 1999, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 1999/2000, Durum ve Tahmin 1999-7**, Yayın No: 29, Eylül, Ankara.
- Ertürk, Y.E., Tan, S., 1999, **Et ve Et Mamülleri Durum ve Tahmin: 1999, Durum ve Tahmin 1999-6**, Yayın No: 28, Ağustos, Ankara.
- Akyıl, N., Bayaner, A., 1999, **Pamukta Tarım ve Sanayi Entegrasyonu, Türkiye II. Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu Bildirileri**, Yayın No: 27, Ağustos, Ankara.
- Tan, S., Ertürk, Y.E., 1999, **Süt ve Süt Mamülleri Durum ve Tahmin: 1999, Durum ve Tahmin 1999-5**, Yayın No: 26, Ağustos, Ankara.
- Şener, A., Koç, A.,1999, **Türkiye'de Kimyasal Gübre Talebi, Çalışma Raporu 1999-2**, Yayın No: 25, Ağustos, Ankara.
- Aydoğuş, O., Ege, H., Köse, N., 1999, **Buğday Durum ve Tahmin: 1999/2000, Durum ve Tahmin 1999-4**, Yayın No: 24, Haziran, Ankara.
- Bayaner, A., 1999, **Çorum İlinde Yumurta Tavukçuluğunun Ekonomik Analizi**, Proje Raporu 1999-7 Yayın No: 23, Haziran, Ankara.
- Çakmak, E., Kasnaoğlu, H., Akder, H., 1999, **Türk Tarımında Destekleme Alımları ve Pazar Girişi Etkileri: Tarımsal Sektör Modeli Analizi, (İngilizce)**, Proje Raporu 1999-6 Yayın No: 22, Mayıs, Ankara.
- Furtan, W.H., Güzel, A., Karagiannis, G., Bayaner, A., 1999, **Türkiye'de Tarımsal Araştırmaların Getirisi ve Tarımsal verimlilik (İngilizce)**, Proje Raporu 1999-5, Yayın No: 21, Mayıs, Ankara.
- Bayaner, A., Uzunlu, V., 1999, **Türk Baklagil Pazarlama Politikalarının Dünya Ticaretine Etkileri, Çalışma Raporu 1999-1**, Yayın No: 20, Nisan, Ankara.
- Ege, H., Ertürk, Y.E, 1999, **Yemlik Tahıllar Tahmin: 1998/99, Tahmin 1999-3**, Yayın No: 19, Mart, Ankara.
- Aksoy, Ş., Şener, A., 1999, **Yağlı Tohumlar ve Bitkisel Yağlar Durum ve Tahmin: 1997/98, Durum ve Tahmin 1999-2**, Yayın No: 18, Mart, Ankara.
- Yurdakul, O., V.D., 1999, **Türkiye'de Hayvansal Ürünler Arzı ve Yem Talebi: Mevcut Durumun Değerlendirilmesi ve Alternatif Politika Senaryoları (Türkçe ve İngilizce)**, Proje Raporu 1999-4, Yayın No: 17, Mart, Ankara.
- Akyıl, N., 1999, **Pamuk Tahmin: 1998/99, Tahmin 1999-1**, Yayın No: 16, Mart, Ankara.
- Akgüngör, S., Miran,B., Abay, C.F., Olhan, E., Nergis, N.K., 1999, **İstanbul, Ankara, ve İzmir İllerinde Tüketicilerin Çevre Dostu Ürünlere Yönelik Potansiyel Talebinin Tahminlenmesi**, Proje Raporu 1999-3, Yayın No: 15, Şubat, Ankara.

- Özçelik, A., Turan, A., Tanrıvermiş, H., 1999, **Türkiye’de Tarımın Pazara Entegrasyonunda Sözleşmeli Tarım ve Bu Modelin Sürdürülebilir Kaynak Kullanımı İle Üretici Geliri Üzerine Etkileri, Proje Raporu 1999-2**, Yayın No: 14, Şubat, Ankara.
- Schmitz, A., Çakmak, E., Schmitz T. And R. Gray, 1999, **Türk Tarımında Devlet Eliyle Ticaret (Türkçe ve İngilizce), Proje Raporu 1999-1**, Yayın No: 13 Şubat, Ankara.
- Bayaner, A., Nevruz, G., Akyıl, N., 1998, **I. Türkiye Pamuk, Tekstil ve Konfeksiyon Sempozyumu: Bildiriler, Tartışmalar**, Yayın No: 12, Ekim, Ankara.
- Aydoğuş, O., Nevruz, G., 1998, **I. Türkiye Buğday Sempozyumu: Bildiriler, Tartışmalar**, Yayın No: 11, Temmuz, Ankara.
- Yıldırım, T., Furtan, W.H., Güzel, A., 1998, **Türkiye Buğday Politikasının Teorik ve Uygulamalı Analizi, Çalışma Raporu 1998-4**, Mayıs, Ankara.
- Çakmak, E.H., Kasnakoğlu, H., Yıldırım, T., 1998, **Fark Ödeme Sisteminin Ekonomik Analizi, Çalışma Raporu 1998-3**, Nisan, Ankara.
- Bayaner, A., 1998, **Türkiye Makarnalık Buğday Sektörü ve Uluslararası Pazardaki Rekabet Gücü, Çalışma Raporu 1998-2**, Yayın No: 8, Nisan, Ankara.
- Fisunoğlu, M., Pınar M., Aydoğuş, O., 1998, **Türkiye'nin Orta ve Doğu Avrupa Ülkeleri ve Rusya Federasyonu İle Tarımsal Ticaret Olanakları, Çalışma Raporu 1998-1**, Mart, Ankara.
- Aydoğuş, O., Ege, H., Ertürk, Y.E., 1998, **Buğday Tahmin: 1998/99, Tahmin 1998-5**, Aralık, Ankara.
- Akyıl, N., Ertürk, Y.E., 1998, **Pamuk Durum ve Tahmin: 1998/99, Durum ve Tahmin 1998-4**, Eylül, Ankara.
- Ege, H., Ertürk, Y.E., 1998, **Yemlik Tahıllar Durum ve Tahmin: 1998/99, Durum ve Tahmin 1998-3**, Temmuz, Ankara.
- Aydoğuş, O., Ege, H., Ertürk, Y.E., 1998, **Buğday Tahmin: 1998/99, Tahmin 1998-2**, Temmuz, Ankara.
- Pınar, M., Akyıl, N., Er S., Ertürk, Y.E., 1998, **Pamuk Durum ve Tahmin: 1997/98, Durum ve Tahmin 1998-1**, Ocak, Ankara.
- Aydoğuş, O., Ege, H., Ertürk Y.E, Zöğ, N.P., 1997, **Buğday Durum ve Tahmin: 1997/98, Durum ve Tahmin 1997-1**, Aralık, Ankara.

YAYIN NO: 156

ISBN 978-975-407-229-7

P.K. 34 Bakanlıklar, 06100 Ankara, Türkiye
Telefon: (90-312) 287 58 07 Faks: (90-312) 287 54 58 E-Posta: aeri@aeri.org.tr